

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"ד | פרשת שמות | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בג"מ	אי"ת	בג"מ	בג"מ	אי"ת	בג"מ	בג"מ	אי"ת	בג"מ	בג"מ	אי"ת	
18:07	17:29	16:13	18:03	17:31	16:27	17:55	17:33	16:24	17:21	17:04	15:50

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: למי הגיע פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בבגדי שבת, ארבעים דקות לפני זמן הדלקת הנרות לביקור חולים? | עמ' ד'
סגולה: סגולת אמירת תהלים ובפרט בימי השובבי"ם | עמ' ב'
אקטואליה: בדין חובת שנים מקרא ואחד תרגום לקטן שהגיע לחינוך | עמ' י"ב

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מה ענה אב"ד קאלאמי מדוע הינו מוכיח על כל צעד ושעל

ויאמר מלך מצרים למילדת העברית אשר שם האחת שפֶּרָה ושם השנית פּוּעָה (א, טו). וברש"י שפרה. זו יוכבד, על שם שמשפרת את הולד: פועה. זו מרים, על שם שפועה ומדברת והוגה לולד, כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה. הגה"ק רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל אב"ד קאלאמי היתה דרכו להוכיח את ישראל על כל פגם וביטול מצוה, ובכל מקום בואו בדק את הפרצות הצריכות תיקון, ועורר את יושבי המקום לתקן את הטעון תיקון. פעם אחת ביקר בביתו של יהודי, ותיכף בעמדו על סף הבית, העיר לו על ה"מזוזה" שאינה קבועה בגובה הנכון עפ"י ההלכה שהוא השליש העליון של הפתח (ראה שו"ע יו"ד סי' רפט, ב).

כשנכנס פנימה, העיר לו על כך שלא הניח נגד הפתח שיעור של אמה על אמה שאינו מסויד זכר לחורבן הבית (ראה שו"ע או"ח ריש סי' תקס), וכן בהמשך שהותו בביתו הוסיף להעיר לו על כמה וכמה ענינים.

בצאתו את הבית שאלו היהודי: "רבי נכבד! הרי לפני זמן מה ביקר אצלי ג"כ רבי קדוש, ה"ה הרבי ר' הערש ליסקיער והוא לא העיר לי כלל על זלזול במצוות, ומדוע אתם מעירים לי על כל צעד ושעל?"

השיב לו רבי הלל: הנה מצאנו בתוה"ק שלבני ישראל היו במצרים שתי מילדות, אשר שם האחת שפרה, ושם השנית פועה, ופרש"י "שפרה - על שם שמשפרת את הולד. פועה - על שם

המצוות וקיומן, ואילו הרבי ר' הערש תפקידו הוא להיות 'שפרה'."

הגרי"ש אונגר גאב"ד חוג חת"ס - רשומים בשמך (עמ' צח)

דרך הקטנים שקשה להם לבטא את אות רי"ש

את פל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך (א, יד).

שפועה ומדברת והוגה לוולד, כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה."

כמו כן ישנו שני דרכים בעבודת הצדיקים, ישנו צדיק שהוא בבחינת "שופרה", שתפקידו לשפר כל דבר, ולומר שהוא טוב. ומאידך צדיק שהוא בבחינת "פועה", שתפקידו לצעוק ולומר ולהעיר על כל דבר.

וסיים לאמרו: "אני, תפקידי הוא להיות 'פועה', להעיר ולעורר את ישראל להתחזק בשמירת

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ'

עמ' ו'

פניני אביר יעקב

מדוע לא פרסם הכתוב שם של דתן ואבירם רק בפרשת קרח

וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נְצִים (ב, יג). איתא ברש"י ובמדרש שכל מקום שנאמר נצים ונצבים המה דתן ואבירם שנא' ודתן ואבירם יצאו נצבים, ויש להעיר למה סתם המקרא לפרש שמותיהם שלשה פעמים, הן שני פעמים בפרשת שמות והשלישי בפרשת בשלח גבי המן, ורק אחר שלש הנה, גלה לנו בפרשת קרח שהמה דתן ואבירם.

אמר בזה הגה"צ רבי ישעי' פירסט אב"ד קהל עדת ישראל "שיף-שוה"ל" בוינא (נפ" כ"א אדר שנת תש"ג): "נקח מוסר מזה לסתום ולכסות במטמונים דוברי רעה ואנשי ריב ומצה ושלא לגלות חרפתם בקהל עד אשר יהיו מוחזקים ומפורסמים לבעלי ריב ולשון, ובתלתא זימני הוי חזקה, ומשום הכי סתם הקרא שמותיהם, אולי אחרי מתן תורה רוח אחרת יהי' עמם, ויכרעו ברכ לעומת משה רבינו אשר הוריד עוז מבטחה ואשר ידעו ה' פנים אל פנים לכל האותות ולכל היד החזקה.

אבל באמת לא כן הי', כאשר כן הנסיון ילמדנו גם בזמנינו כי אנשים כאלו חולין המה לשעתו וחולין לעתיד לבא, ע"כ כאשר נתגלה רעתם בקהל בעת מחלוקת קרח ועדתו, אז נקרא בשמותם עלי אדמות גלוי וידוע לכל לא ברמז ולא בהסתרה".

חזון ישעיהו - בפרשתנו

שהותירו מן המן עכ"ל.

לכאורה מה רצה לומר רש"י בזה, שהשאירו את המן. וכפשוטו היינו דמפרש מנלן דהן דתן ואבירם, וקאמר דיליף גזירה שוה - אנשים אנשים, דגבי מן נמי כתיב ויותרו אנשים.

ומבאר הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל: ובדרך צחות אמרתי דהיה קשה לו לרש"י דהנה בכמה מקומות מצינו לדתן ואבירם שהיו שונאים למשה, ובשלמא דתן שפיר שנה אותו מפני שהוכיחו, והתוכחה לפי דעתו היתה רק מפני שרוצה הוא להרגו, אבל אבירם מדוע היה כועס על משה רבינו, והלא אדרבה הוא רב את ריבו (ראה תרגום יונתן בן עוזיאל שדתן היה זה שהכה את אבירם).

וע"ז תירץ רש"י דהם הותירו מן המן, היינו שדימו להתעשר מקימוץ המצוה של אכילת המן, ואם כן כשאמר "מי שמך לאיש שר ושופט" חשש גם אבירם שמא יבקש שכר מהם, ואף שלא לקח מהם לא שור ולא חמור, אף על פי כן מפני חשש זה די להם כבר לשנוא אותו.

והנה דתם ואבירם היו אחים (במדבר כו, פט), ואם כן ילפינן מזה שבין אחים אם יתערב זר, הם ישלימו ביניהם והכעס ישאר על הזר, ודו"ק כי כלל גדול הוא.

אמת ליעקב (להגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל) בפרשתנו

אמרו חז"ל (סוטה יא, ב) שנשי ישראל במצרים היו יולדות בשדה, וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורגן נעשה נס ונבלעו הילדים בקרקע, לאחר שהולכין [משם המצרים], היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנאמר (יחזקאל טז, ז) רִבְבָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְמַתְּ וְכִיּוֹן שִׁמְתַגְדְּלִין בְּאֵין עֲדָרִים עֲדָרִים לְבַתְיָהּ שֶׁנֶאמַר (שם) וְתַרְבֵּי וְתַגְדְּלִי וְתַבְאֵי בְּעֵדֵי עֲדָיִים אֵל תִּקְרִי בְּעֵדֵי עֲדָיִים אֵלָּא בְּעֲדֵי עֲדָרִים.

ויש להקשות איך דרשו חז"ל על עדים - עדרים הלא לא מצינו מלה שיהיה חסר הרי"ש שהיא עיקר המלה.

וי"ל בדרך צחות לפי שדרך הקטנים שמוצא הרי"ש קשה להם דביבור - ומדלגים אותה דביבורם - בפרט אלו הקטנים שנתגדלו במקום שאין אדם, וכאילו עמהם ידבר הכתוב כלשונם, וְתַבְאֵי בְּעֵדֵי עֲדָיִים בְּמִקוֹם עֲדָרִים עֲדָרִים בְּדִילוֹג הַרִי"ש, וזהו שדרשו חז"ל אל תקרי 'עדי עדים' בלא רי"ש כמו שקורין אלו הנערים שנתגדלו בשדות שיהיה משמעו מלשון קישוט, אלא 'עדרי עדרים' ברי"ש.

חידושי המהרש"א - מסכת סוטה יא, ב

מדוע גם אבירם שנה את משה - הלא לכאורה הוא נחלץ לעזרתו

וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נְצִים וְיֵאמָר לְרַשָּׁע לְמָה תִּפְּהוּ רַעְדָּה (ב, יג). וברש"י דתן ואבירם - הם

סגולת השבוע

סגולת אמירת תהלים ובפרט בימי השבועיים

סגולה נפלאה אומר הגה"ק רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו פלא יועץ (ערך תהלים), וזה לשונו: "ויש קבלה מאנשי שם הקדושים שמי שיש לו איזה דחק השעה או צער, או שהוא מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות, יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק בכוונה והכנעה, ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנסה" עכ"ל. ומוסיף (שם) ה'פלא יועץ': "ומה גם אם קורים אותם ברבים שיתעלו, המה יעלו לרצון יותר מהעוסק בנגעים ואהלות ביחיד. וכתבו שהרגיל בספר תהלים דוחה כל מיני פורענות ופגעים רעים, מעליו ומעל בני ביתו ומעל משפחתו ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליהם כל מיני שפע ברכות וטובות והצלחות" עכ"ד. כן מפורסם מצדיקי הדור תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע על הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים (קו, ב) "מי ימלא גבורות ה' - ישמיע כל תהלתו" מי שרוצה לשבר הגבורות והדינים, כי ימלא היא מלשון המולל מלילות (ביצה יב): שפירושו שחוק ומפרק, אז "ישמיע כל תהלתו" - היינו שיגמור כל ספר תהלים, עכ"ד (הובא באגרא דפרקא אות שמ"ה, ובתשואת חן פ' ויגש בשם הר"ז; ועוד).

אף הגה"צ פוסק הדור המהרש"ם מבערוזאן רמז לסגולה זו בתשובתו (שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' רס"ד) לשואל אחד, שביקש כפרה על חורבן וביוזי בית מדרשו, והשיב להם שיעוררו רחמי שמים על ידי "שיתאספו כולם יחד ויאמרו כל תהלים בלא הפסק כלל, וגם הפסוקים ויהי רצון לא יאמרו בין ספר לספר אלא אחר גמר כל תהלים כי כן מקובל מרבינו הבעש"ט... מי ימלא גבורות ד' ישמיע כל תהלתו, והשם הטוב יכפר בעדם" עכ"ל.

הסבר נפלא אמר בזה הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל, כאשר ספרו לפניו בשבח איש אחד שמסיים בכל יום ספר תהלים, העיר, אם בחצי הספר נאמר "ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו" (תהלים עח) (דהיינו שיכולים לרצות בזה את ה', ולעורר רחמיו וחסדיו) מי שגומר 'כל התהלים' על אחת כמה וכמה (שיח שרפי קודש).

בריש פרשתנו כתבו רבים לרמז על התועלת של אמירת תהלים בימי השבועיים הבאים לקראתינו, ונצטט מתוך הספר קול דוד (להקדוש רבי דוד פתחיה ויינשטוק הי"ד, תלמידו של הגה"ק רבי מאיר אריק זצ"ל). וכה כתב:

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו" (א, א). איתא בספ"ק (ראה דברי יחזקאל ועוד) כי סופי התיבות של הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים הוא תהלים, וראשי תיבות של שמות בני ישראל הבאים מצרימה הוא השבועיים, ובא הכתוב לרמז לנו בזה, על פי מה דאיתא בשל"ה הקדוש ריש פרשה זו שמביא בשם הקדמונים כי הימים האלו, דהיינו כל משך הפרשיות אלו שבועיים"ת מסוגלים הם לתשובה ולתפילה, ויש לומר שזה הטעם שרמז הכתוב תיכף בתחילת הפרשיות שבועיים"ת ענין התשובה, וגם תהלים כי נודע כי אמירת תהלים מעוררת מאד את האדם לתשובה ולדיקות בהשי"ת. ונסיים במה שמסופר (עולמו של חסיד עמ' תר"פ), בשנת תשי"ג כשצורר היהודים סטאלין ימ"ש עינה וייסר את יהודי ברית המועצות עד שהגיעו מים עד נפש, ארגן הרה"צ רבי מנחם מנדל גפנר מירושלים משמרות תהלים, וכשדגש מיוחד שיאמרו כל ספר תהלים ברציפות. ואכן פעל אז גדולות ונצורות, עד שהגיע הידיעה ביום הפורים שסטאלין מת, והיתה שמחה וששון ליהודים. באותם הימים התפרסמה אמרתו של אחד מקברניטי האומה, הגאון רבי יצחק זאב סלובייצקי הרב מבריסק זצ"ל, שהתבטא בקצרה ובפסקנות: "סטאלין - האט ר' מנדל אוועק געלייגט... (-את סטאלין הכריע רבי מנדל...).

ואנכי אהיה עם פיך:

הסתבך במשפט קשה, את כל הכסף שהכין לעורך-דין תרם למקווה טהרה, הגיע לבית משפט בלי עו"ד ויצא זכאי למעלה מדרך הטבע הסכיתו ושמעו:

העונש הצפוי לך הוא מאסר ממושך של עשרים שנה, ועם עורך דין טוב אולי מעט פחות. הרב קופמן נשאר בשלו, ומכיוון שאי אפשר להכריח את הנתבע, הוא נשאר ללא עורך דין, בטוח שהוא יסתדר בעזרת ה'. הגיע זמן המשפט, הרב קופמן שלח שאלה נוספת לרבי חיים קניבסקי, האם ללכת למשפט או לא? רבי חיים השיב לו, "עשה כרצונך, אם אתה רוצה ללכת - לך, אבל משפט לא יהיה!". הרב קופמן החליט להגיע ללונדון לראות את הנעשה מקרוב.

הוא הגיע לבית המשפט, והתובע שנשלח ע"י התובע הראשי, התבקש ע"י השופט להציג במה הרב קופמן נאשם. אמר התובע, "כבוד השופט, עיינתי במסמכים, ואיני רואה כאן אשמה, ולא חושב שצריך ענישה, ומבחינתי אפשר לסגור את התיק!".

הרב קופמן לא האמין למשמע אוזניו! התובע מבקש לסגור את התיק? השופט שאל האם הוא בטוח? והתובע השיב בחיוב. אמר להם השופט, "היות ומדובר בתביעה גדולה ורצינית, אדבר עם התובע הראשי ואבקש תובע אחר כנציג התביעה", ודחה את המשפט למחרת.

הגיע יום המחר, והתובע הראשי הגיע בכבודו ובעצמו, הוא ניגש לרב קופמן ואמר, "האמת היא, שכל תובע שימונה יוכל להגיש תביעה קשה נגדך, אבל מה שקרה עתה לא קרה לי מימי, אף אחד מהתובעים לא רוצה להתעסק עם התיק שלך, ולכן אני מוכן לעשות איתך עסקה, אסגור את התיק בתנאי אחד, שתסדר לי פגישה עם הרב שלך". הרב קופמן הבטיח להשתדל בנושא, והתובע פנה לשופט ואמר, "אין תביעה, אפשר לסגור את התיק", ומיד קרע את כל המסמכים. הרב קופמן שמח מאוד ויצא לחופשי, ובצאתו אמר לתובע הראשי, "אסדר לך פגישה ואשתדל להחזיר לך תשובה בהקדם".

הרב קופמן פנה לשליח שלו, וביקש ממנו לומר לרבי חיים, שהתובע הראשי בלונדון רוצה לפגוש אותו. השיב לו השליח, "רבי חיים לא נפגש עם גוים, מדוע שיסכים עתה?". אבל הרב קופמן התעקש שישאל, וביקש ממנו שיזכיר לרבי חיים את הסיפור, ויספר לרב מה קרה בבית המשפט. הגיע השליח לרבי חיים, וסיפר לו דברים כהווייתם, ואמר שהתובע מבקש לפגוש את הרב. השיב לו רבי חיים, "היות ומדובר בפדיון שבויים, אני מוכן לפגוש אותו. אמור לו שיבוא לכאן בעוד כשבועיים, למרות שבטוחני שהוא לא יבוא בסופו של דבר, ולא יצליח להגיע".

הרב קופמן בישר לתובע הראשי, שהוא יכול להגיע בעוד מספר שבועות, ולהפגש עם רבי חיים קניבסקי. אבל שבוע בלבד לאחר מכן - הגיעה הקורונה, כל שדות התעופה נסגרו, ולמעשה עד יומו האחרון של רבי חיים, התובע הראשי לא נפגש איתו. זה הכח האדיר של התורה! מה שאומר צדיק בכח התורה, כל השאר בטל ומבוטל, כנגד כל הסיכויים ומעל הטבע.

(גל' פניני בית לוי)

הגיע יום המחר, והתובע הראשי הגיע בכבודו ובעצמו, הוא ניגש לרב קופמן ואמר, "האמת היא, שכל תובע שימונה יוכל להגיש תביעה קשה נגדך, אבל מה שקרה עתה לא קרה לי מימי, אף אחד מהתובעים לא רוצה להתעסק עם התיק שלך, ולכן אני מוכן לעשות איתך עסקה, אסגור את התיק בתנאי אחד, שתסדר לי פגישה עם הרב שלך". הרב קופמן הבטיח להשתדל בנושא, והתובע פנה לשופט ואמר, "אין תביעה, אפשר לסגור את התיק", ומיד קרע את כל המסמכים. הרב קופמן שמח מאוד ויצא לחופשי, ובצאתו אמר לתובע הראשי, "אסדר לך פגישה ואשתדל להחזיר לך תשובה בהקדם".

מסופר על אדם מיוחד בשם הרב חיים קופמן, שהיו לו קשרים בלונדון, ולצורך פרנסתו פתח שם חברת ביטוח, וברוך ה' הצליח כך לפרנס משפחה שלמה. ביום מן הימים הוא עשה כמה טעויות, ולא סתם אלא פעולות לא חוקיות, יתכן שאפילו מחוסר ידיעה. הדברים הללו נודעו לשלטונות, עד שהתובעים בלונדון פנו לרב ואמרו, שהם עתידים למצות איתו את הדין. הוא נפגש עם כמה עורכי דין, וכולם אמרו לו שהתיק שלו מאוד סבוך וקשה, ומדובר בעבירות מאוד חמורות, וצפויות לו כעשרים שנות מאסר.

הוא שכר עורך דין ממולח מהטובים ביותר, והבטיח לו כסף רב, וביקש ממנו שיתחיל לעבוד. עורך הדין אמר לו, שהוא לא יכול לחלץ אותו ממאסר, אבל יתכן ויצליח להוריד את הענישה, לכחמש עשרה שנה. באותו זמן פנה לרב קופמן אדם מראש העין ואמר לו, "שמעתי על המקרה שלך. אני מתחיל לבנות מקווה טהרה, ומציע לך שאת כל הכסף שאתה הולך להשקיע בעורך דין - תשקיע במקווה, ומי יודע אולי בע"ה בזכות המקווה תינצל". הרב קופמן שמע את הדברים ולא דחה אותם, אבל התלבט האם כדאי לסמוך על כך. הוא ביקש ממנו שימתין כמה ימים, עד שיחשוב ויתיעץ.

ידע הרב קופמן שהכתובת היחידה היא להתייעץ עם גדול ישראל, ולכן שלח שאלה לרבי חיים קניבסקי זצ"ל, וגמל בדעתו לעשות כל אשר יאמר לו הרב - עורך דין או מקווה. השליח היה מקורב לרב, ובטרם נכנס אמר לרב קופמן, שהוא יסריט את תשובתו של מרן, וכך הוא יוכל לשמוע במדויק את דברי גדול הדור. רבי חיים שמע את השאלה והשיב, "אמור לו, שאם הוא יפטר את עורך הדין, הקב"ה יהיה עורך הדין שלו, ואת הכסף הוא יוכל לתת למקווה".

השליח מסר את התשובה לרב קופמן, שראה ושמע בסרטון את הדברים מפי קדשו של הרב, ומכיוון שהיתה לו אמונת חכמים, עוד באותו היום הוא התקשר לעורך הדין, ואמר לו שהוא מפוטר. עורך הדין נדהם לשמע הדברים, אבל הרב קופמן היה איתן בדעתו, ולא האריך בשיחה מפאת קוצר הזמן, הציע לו פיצוי הגון ופיטר אותו לאלתר, כשהוא יודע שמעתה הקב"ה יהיה עורך הדין שלו. לאחר כמה ימים, פנה התובע הראשי של לונדון לרב קופמן ואמר, "אינך יכול להתנהל ללא עורך דין, לפי החוק המדינה צריכה לממן עורך דין לכל מי שאין לו, כדי שלכל הפחות תוכל להתמודד במשפט". השיב לו הרב קופמן, "לא צריך - אני מסודר".

התובע הראשי התפלל, "איך אתה מסודר, הרי אין לך עורך דין? דע לך שהעונש המדובר בעבירה מסוג זה הוא עונש כבד מאוד, כדאי שיהיה לך עורך דין שייצג אותך". השיב לו הרב קופמן, "אין צורך, יש לי רב גדול שאמר לי, שאם אפטר את עורך הדין שלי, הקב"ה יהיה עורך הדין שלי".

אבל מה לגוי כתובע הראשי ולדברי אמונה אלו? השיב לו התובע הראשי בנחרצות, "מעל לשלושים שנה אני משמש כתובע הראשי, דע לך - אין סיכוי לצאת נקי מהמקרה שלך, רב או עורך דין - זה לא משנה,

ויצא אל אחיו:

למי הגיע פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בבגדי שבת, ארבעים דקות לפני זמן הדלקת הנרות לביקור חולים:

היטיב את מצב רוחו, נפרד ממנו בחום, תוך שהוא מאחל לו רפואה ושלמה ויצא את החדר.

תורתנו תורת חיים היא. כל אורח חייו של היהודי, הנהגותיו עם זולתו ועם בוראו, מקשה אחת הם, המשלימים את תפקידינו בעולם הזה.

במסדרון נתקל ברבי שלמה זלמן עסקן מבני ירושלים, שהקדיש את ימיו להיטיב עם החולים. "יאמר לי מר", פנה אליו רבי שלמה זלמן, "שמא יודע הנך, אולי יש אדם נוסף שמאושפז כאן ואני מכירוך?" "כן", ענה העסקן, "בשמחה רבה אלווה את רבנו אל חדרו".

השניים נפנו אל חדרו של החולה השני, והפתעה נעימה קידמה את פניהם. "היום, היום בבוקר הוא שוחרר" אמרה האחות, "הוא אמנם חלש עדיין, אבל הרופאים החליטו כי הוא רשאי להשתחרר ולשוב לביתו".

לימים, פגש העסקן את היהודי שהשתחרר בבוקרו של יום שישי, ואמר לו "יודע אתה, אילו היית משתחרר במוצאי שבת, היית זוכה לביקור של רבי שלמה זלמן?" "אתה טועה ידידי", אמר החולה לשעבר, "רק בגלל שהשתחררתי זכיתי לביקורו של הגאון. תאר לך שהוא היה בא לביתי, דופק על הדלת ושב על עקביו אחר שנקישותיו לא היו נענות. ב"ה, שבדיוק בבקר של אותו יום שרבי שלמה זלמן בא לבקרני נענו הרופאים לבקשתי להשתחרר".

לאחר בירור קצר שעשו השניים, נתגלתה האמת במלא הדרה. ארבעים דקות לפני הדלקת הנרות טרח גאון הדור רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לבקר יהודי שכבר שוחרר לביתו, כדי לעודדו ולשמחו.

כך היא דרכה של תורה. פעמים רבות מתחיל אדם במצווה, או שהוא חפץ ללמוד תורה והוא מגלה שמחמת סיבה כלשהי לא יוכל לקיים את רצונו בצורה ובאופן שהתכוון, והוא חושב לעצמו "אני את שלי עשיתי". אולם, גדולי ישראל, שקיום המצוות הוא חלק מאישיותם, רואים את הדברים באור אחר. "אם התחלתי במצווה אסיימנה".

(מאורות הדף היומי)

לימים, פגש העסקן את היהודי שהשתחרר בבוקרו של יום שישי, ואמר לו "יודע אתה, אילו היית משתחרר במוצאי שבת, היית זוכה לביקור של רבי שלמה זלמן!" "אתה טועה ידידי", אמר החולה לשעבר, "רק בגלל שהשתחררתי זכיתי לביקורו של הגאון. תאר לך שהוא היה בא לביתי, דופק על הדלת ושב על עקביו אחר שנקישותיו לא היו נענות. ב"ה, שבדיוק בבקר של אותו יום שרבי שלמה זלמן בא לבקרני נענו הרופאים לבקשתי להשתחרר".

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ידוע היה בכח תורתו, ובד בבד בהתחשבותו הנדירה ברגישותם של בני אדם באשר הם. דמותו מהווה כמגדל אור המתווה לנו את הדרך בה נלך.

על טיב יחסיו של הגאון זצ"ל עם הסובבים אותו, נוכל ללמוד מהמעשה שלפנינו: היה זה בערב שבת. ירושלים עיר הקודש מירקה את פניה לקראת שבת המלכה. פה ושם נראו יהודים נחפזים למשימות אחרונות בטרם תרד המנוחה אל העולם.

החנויות נעולות היו על מסגר ובריה זה מכבר, ובשכונותיה הוותיקות של ירושלים עמלו עקרות הבית המסורות לסלסל את פאות ילדיהן שזה עתה חזרו מהמקווה.

בה בשעה, על מיטת ברזל, עליה היה פרוס סדין צחור עם סמלו של בית החולים שערי צדק, שכב אחד מיקירי ירושלים שחלה.

מטבע הדברים, שגרת בית החולים אינה מופרת לעולם. זה יוצא וזה בא, והרופאים והאחיות סובבים בין החדרים בחלוקים מעומלנים. ריח ה"צ'ולנט", המתבשל לו אי שם במטבח, אינו אופף את חדרי החולים, ולא זו בלבד שהם נאלצים להתנתק מביתם ולשהות במקום זר, אף אין הם חשים את ניחוחה של שבת המלכה הפורסת את כנפיה על היקום.

החולה שינה את תנוחתו על המיטה, ומוזוית עינו חש בהתרחשות כלשהי בפתח החדר, שם עמד הגאון רבי שלמה זלמן זצ"ל, בקפוטה מבריקה ובשטריוימל של שבת על ראשו, והחל לפסוע לעבר ידידו המאושפז בבית החולים. יודע הוא רבי שלמה זלמן את נפש האדם, ועל כן נפנה

ובא לבקר את ידידו דווקא בשעות אלו, בהן החולים מרגישים בודדים ומנותקים מהוויות העולם.

רבי שלמה זלמן ישב עם ידידו ושוחח עמו בניחותא, ואחר שחש כי

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

עצתו אמונה:

העצה של הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב, תחבולת העורך דין, והזיכוי המהדהד בבית המשפט...

התובע בקולו. הוא נופף בידו לעבר הרשל המפוחד והמשיך: "אבל הוא הגדיל לעשות, ודרך ברגל גסה על הדגל שלנו ורמס אותו בביזיון. יש להשית עליו שלוש שנות מאסר, למען ישמעו וייראו".

"יסלח לי כבודו", פנה אליו עורך דינו של הנתבע, בטון רגוע ושליו, "אבל אני סבור שדווקא נסיבות המקרה מוכיחות את ההפך. כמה אנשים רוקמים על מפה בבייתם את הסמל הפולני? וכי אין זו הוכחה להזדהותו המלאה עם מדינתנו?!"

"אם כן, מדוע דרך על הסמל?", קטע אותו התובע.

"הוא לא שם לב, הוא בן-אדם", השיב הסיניגור, "באו לעקל את רכושו והוא היה נסער".

"אילו זה היה ספר התורה שלהם, לא היה דורך עליו בלי לשים לב!", הטיח התובע בתרועת ניצחון. ניכר היה שעשה שיעורי בית לקראת המשפט.

"אין לך שום דרך להוכיח שהמעשה נעשה בכוונה", סנט בו עורך הדין, "וכי מעולם לא דרכת בטעות על חפץ בביתך?".

הדין ודברים בין הצדדים נמשך, ולבסוף הצליחה שלוותו של עורך הדין להוציא את התובע משיווי משקלו. הוא שלח יד רוטטת לכיסו, הוציא קופסת סיגריות יוקרתית, משך מתוכה סיגריה ונעץ אותה בשיפולי שפתיו.

לרגע הזה חיכה עורך הדין. הוא ניגש אל התובע והושיט לו בנדיבות קופסת גפרורים. בקופסה היה גפרור אחד בלבד.

התובע הוציא את הגפרור, הצית אותו והעלה אש בסיגריה. בצעדים מדודים פסע לעבר פח האשפה הקרוב והשליך את הקופסה הריקה לתוכו.

באותו רגע הדהדה באולם קריאה דרמטית: "רבתי, ראיתם מה קרה כאן?". זה היה קולו של עורך הדין. "מה קרה?", שאלו השופטים.

עורך הדין ניגש לפח האשפה, הוציא את קופסת הגפרורים והציגה לעיני הנוכחים.

על הקופסה התנוסס סמל מוכר: עיט לבן, מלכותי, סמל ממשלת פולין. "זה עתה טען התובע הנכבד שהסמל הזה נערץ בעיניו כמו ספר התורה היהודי. אם כן, כיצד השליכו לפח האשפה, בביזיון?!"

חיוך קל עבר על פני השופטים. כל מילה נוספת הייתה מיותרת. התרגיל המחוכם שהגה האדמו"ר מבובוב היה שווה יותר מאלף נימוקים משפטיים מפולפלים. התובע ירד מהדוכן בבושת פנים, והמשפט הסתיים בזיכוי המוחלט של הרשל.

"הייתה ליהודי סיעתא דשמיא מיוחדת שעלתה על דעתי העצה הזאת", הגיב ואמר האדמו"ר כשנתבשר על דבר הזיכוי.

(גליון שיחת השבוע)

"מר גוטר, באנו לעקל את רכושך", הנחית קציץ המשטרה קליפובסקי את הבשורה הקשה על ראשו של ר' הרשל גוטר, תושב קששוביץ שבפולין, שפתח לפניו את דלת ביתו.

"אני לא מבין", מלמל היהודי, ופניו חיוורות כסיד. "כבר הוכחתי שהמס שהושת עליי מקורו בטעות אומללה. חנותי אינה רווחית במידה שמאפשרת שלם מס גבוה כל-כך!".

הרשל קם ממקומו וניגש לארון המסמכים. בעת מרוצתו הוסטה המפה שהייתה פרושה על מכונת התפירה ונפלה על הרצפה. על המפה האדומה היה רקום עיט לבן מלכותי, סמלה של ממשלת פולין.

"הנה המסמכים. ראה בעצמך שכל דבריי אמת", אמר הרשל בסערת נפש, בעודו פוסע אל הקציץ. בלי לשים לב דרך על המפה שעל הרצפה.

"עצור!", שאג עליו קליפובסקי. "מה קרה?", תהה הרשל, נדהם.

"יהודון חצוף! הרגע ביזית את סמל ממשלת פולין לעיני קציץ וחבורת שוטרים", הוסיף הקציץ לצעוק.

הרשל השפיל את עיניו ארצה. רק עכשיו הבחין במפה שתחת כפות רגליו. ליבו החסיר פעימה. לא היה לו ספק שקליפובסקי האנטישמי ינצל הזדמנות כזאת עד תום.

הסבריו של הרשל האומלל לא הועילו. אזיקים הונחו על ידיו והוא הובל לתחנת המשטרה, להליך שיפוט מהיר. השופט גבה את עדות השוטרים, והשית עליו שנת מאסר בפועל. צו העיקול שהוטל עליו נהפך כעת לבעיה הקטנה של הרשל, שעתידי לבלות שנה תמימה בחברת רוצחים וגנבים.

הוא מיהר לשכור עורך דין בניסיון לערער על העונש. עורך הדין הסביר לו כי העונש המרבי על ביזוי הדגל הוא שלוש שנות מאסר, וכי ייתכן שבערעור יושת עליו העונש המלא. בכל-זאת החליט הרשל לנסות לערער.

הוא החליט לצאת לטשיבין, שאליה העביר את חצרו רבי בן-ציון הלבברסטם, האדמו"ר השני לחסידות בובוב, לבקש את ברכתו.

"כך עוללו ליהודי?!", נזעק הרבי, והתהלך בחדרו כרוח סערה. לאחר מכן אמר להרשל: "השם יתברך יעזור שתצא זכאי מכל אשמה". הרשל הנרגש השיב 'אמן', ופסע בהכנעה לעבר הדלת.

"זה עתה נצנץ במוחי רעיון", נשמעה פתאום קריאת הרבי. הרשל חזר, והרבי שטח באוזניו את התכנית שטווה, והורה לו למסור אותה לעורך דינו.

יום המשפט הגיע. הקציץ קליפובסקי והשוטרים שהיו עימו, ששימשו עדי ראיייה, תפסו את מקומם. "ליהודים אין טיפת כבוד למדינה", הרעים

לרגע הזה חיכה עורך הדין.
הוא ניגש אל התובע והושיט
לו בנדיבות קופסת גפרורים.
בקופסה היה גפרור אחד
בלבד.
התובע הוציא את הגפרור,
הצית אותו והעלה אש
בסיגריה. בצעדים מדודים
פסע לעבר פח האשפה
הקרוב והשליך את הקופסה
הריקה לתוכו.
באותו רגע הדהדה באולם
קריאה דרמטית: "רבתי,
ראיתם מה קרה כאן?". זה
היה קולו של עורך הדין. "מה
קרה?", שאלו השופטים.
עורך הדין ניגש לפח
האשפה, הוציא את קופסת
הגפרורים והציגה לעיני
הנוכחים

פנינים על הפרשה:

ו'רעמסס' עולה בגימטריא 'נפש' (430), רמז לנפש העלולה ליפול ברעת עונשי הגיהנום. כאשר מתבונן האדם בעונשים אלו, אין רחוק ממנו מעצת היצר, וזהו 'לפרעה' - לפרוע ולבטל את טענות היצר הרע.

ברכת ה' לצדיקים בעולם הזה

וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ, ויקצו מפני בני ישראל (שמות א, יב)

ברכת הפרנסה לצדיק העוסק בתורה

הצדיק הבוטח בה' יתברך בכל ליבו, וכל עבודתו בתמימות לשמו יתברך, שולח לו הקדוש ברוך הוא את ברכתו בכל מעשה ידיו, ובעסק קל יביא אל יתו ברכה מרובה, ועל ידי כך לא יתבטל מעבודת ה' שלו כלל. וכמו שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה (שבת קד): 'הבא ליטור מסייעין אותו'. ועוד אמר התנא באבות (פ"ג משנה ה): 'המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול דרך ארץ'.

וכתב רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, שמות), שבכך יש לפרש את הפסוק האמור כאן: 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ'. ככל שמתרבות המחשבות הזרות במוח הצדיק העוסק בתורה והן מענות ומטרידות אותו, ואילו הוא דוחה אותן ואינו שומע להן להתעסק בהן, כך יהיה הקדוש ברוך הוא בעזרו, להרבות נכסיו ויפרוץ לרוב ולא יחסר כל טוב.

כעס המקטרגים על הצלחת הצדיק

על כך נאמר בסוף הפסוק ו'יקצו מפני בני ישראל' - אלו המזיקים והמקטרגים הבאים לפתות את הצדיק מדרך טובה לדרך רעה, שהם מואסים בהנהגה זו של 'בני ישראל' לעסוק בתורה בלא טרדה, מפני שבזה מתבטלת כל חיובם, להרע לצדיקים.

פרך ופה רך

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א, יג)

תחילת עבודת ישראל היתה מרצון

ידועה דרשת רבותינו זכרונם לברכה (שמות רבה ה, יח) על פסוק זה, 'שבפרך נוטריקין ב'פה - רך'. והכוונה, כי בתחילה באו המצרים ושכנעו את ישראל בדרכי מרמה וערמה לעבוד בעבודתם, ואפילו פרעה הרשע הראה עצמו כמשתתף עימם. אך לאחר מכן כבר לא יכלו לחזור בהם, ונשתעבדו בעל כורחם.

העצות כנגד פיתוי היצר

וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס (שמות א, יא)

שבע יפול צדיק וקם

אין סוף לדרכים בהן מנסה ביצר הרע להסית את האדם מעבודת הבורא יתברך. מנער ועד זקן, מדל ועד עשיר, אין אדם הנמלט מן המכשולים אשר שם היצר הרע בדרכו. אך היודע כי כל אלו נועדו לנסיון לו, למען יזכה בטוב הנצחי, מקבל באהבה את העובר עליו, עד כואו אל מקום מנוחתו.

טרדות האדם כדי לבטלו מעבודת ה'

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, שמות) דורש על כך את הפסוקים העוסקים בשעבוד מצרים. כאן מתואר כי המצרים שמו על בני ישראל 'שרי מיסים', כדי להכביד עליהם את עולם ולשעבדם לצרכיהם. וכמותם כך היצר הרע, מכביד על האדם בהוצאות ממון שלא לצורך, ובמסים וארנוניות מטעם המלכות, כדי שלא ימצא האדם ולו רגע אחד פנוי לעבודת הבורא יתברך, ויתפתה לדרוך אחר הבלי הזמן ללא הרף.

הזוכר את העולם הבא אינו חושש מן

העולם הזה

אם חלילה שומע האיש ליצרו הרע, מתקיים בו ממש לשון הכתוב 'למען ענתו בסבלותם', כי בכל יום ויום כבד עליו עולו של היצר הרע יותר ויותר. אך האיש החכם אשר יבן את זאת, יודע כי אין טעם להצטער על הקנינים המדומים ועל הבלי העולם הזה, כי אין קשיי העולם הזה נחשבים למאומה לעומת הצער הנורא ונצחי המעותד לעולם הבא לעוברי רצונו יתברך.

זכירת יום המוות והגיהנום מצילה מן

החטא

לכן, כדי לבטל את טענות היצר הרע, בונה הוא בתוככי נפשו 'ערי מסכנות לפרעה' - הוא היצר הרע, כלומר, מדמה בנפשו את אשר עלול לקרות לו בעולם העליון אם חלילה ישמע לעצת יצרו הרע. ערים אלו נקראות 'פיתום ורעמסס'. 'פיתום' רומזת לפי התהום - הוא הקבר, ו'רעמסס' רומזת לגיהנום, אשר בו מתמוססות נפשות הרשעים, ואין מקום רע' ממנו.

נפילת הרשעים בגיהנום לאחר מותם

מלבד רמזים אלו רומזים שמות הערים גם על האדם הנלכד בהם. כי 'פיתום' שהוא 'פי תהום' כאמור, רומז לגוף העתידי לרדת אליו קבר.

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ב')

ע"י נר שבת מעלה סטרא דקדושה

להעלת נר תמיד, ראשי תבות גימטריא ליל"ת, וסופי תבות 'תרד', לומר ד'בה'לקת נר שבת, סטרא דקדושה הנקראת נר עולה, ולייל"ת שהיא סטרא אחרת תרד.

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה צו את בני')

כפי סידור 'שלחן שבת' למטה, כך

נעשה למעלה

כל השלחנות שמפנין ומסדרין ישראל בכל ליל שבת, דגמתן מסדרין למעלה באוצר אחד קצין דגמא של מטה ממש, מי שסדר שלחנו מבעוד יום, ועשה כפי אשר תשיג ידו, מזכירין אותו לטובה ולברכה, ומי שזלזל בכבוד שבת, בהפך, לפיכך אמר י'ערכנו לפני ה' תמיד, כלומר דע מה למעלה ממך בן אדם, כי כל שבת ושבת נערך כל שלחן של כל אחד לפני ה' תמיד [וגו'] ברית עולם, וכיון שכן, הנהר בכבוד שבת וכבודו כפי י'לקתך, וקבלו באהבה ובשמחה רבה ונחת (זו"ח אחרי מות פ.י), שלחנך מלא דשן, ערוך ומוכן מבעוד יום, כדי שיאמר עליו ה'נה כי כן יברך גבר ירא ה' (תהלים קכח ד), ו'יברך ה' מציון' (שם פסוק ה).

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה ולקחת סולת)

ביום השבת עולות התפילות של ימות

החול

כתב רבנו הא"ר ז"ל (עולת תמיד שער כללות התפילות), דכל התפילות של חל עקר עליהם הם ביום השבת, דיום השבת הוא גמר הדבר ותקונו בעולמות עליונים למעלה.

(אלף בינה, אות ת"ו א)

יזהר שלא לדבר דברי חול בשבת

הזהרנו הרבה על דברי חל בשבת, כדי שלא לפגם בשבת שהוא קדש. השמרו בקדשתו שלא תדברו בו דברי חל, דבזה אתם עושים פגם גדול למעלה.

(פיתוחי חותם, פרשת ויקהל ד"ה ויקהל משה)

לא יכעס בשבת

מכל שכן שלא תבואו לידי כעס בשבת, דזה הוא הפגם הגדול.

(פיתוחי חותם שם)

יזהר בקיום ג' סעודות שבת בזמן

סעודות השבת, שצריך האדם לזהר בשמירתם הרבה לקימן כל אחת בעתה, וכמה הפליגו רבותינו ז"ל על קיומן, ובפרט הרב רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בזהר הקדוש באדר"א (זוהר ח"ג רפח:), דאמר אסהדנא עלי וכו' דלא בטל שום סעדה מהם מימיו.

(גנוזי המלך, תיקון התשובה אות נה)

מדוע הוצרך פרעה לרמות את ישראל?

רבינו זי"ע א" (בגדי השרד, הגדה של פסח) שואל על כך, מפני מה הוצרכו המצרים לעצה זו. הרי ידוע כי ארץ מצרים היתה סגורה ומסוגרת, ומעולם לא ברח ממנה אפילו עבד אחד, ואילו היו ישראל מסרבים בתחילה, יכלו המצרים מיד להעביד אותם בקושי ובעינוי, ולא היה מציל את ישראל מיד מצרים, ולשם מה נזקקו המצרים לתחבולה זו?

עבודת מרצון - טביעה בקליפות

אלא נראה לפרש על פי הידוע ששעבודם של ישראל במצרים לא היה רק שעבוד גשמי, אלא עבודת רוחנית. המצרים הרשעים שהיו עוסקים כל ימיהם בכוחות הטומאה ועובדים לקליפות, חפצו שראשית עבודת ישראל תהיה מתוך הסכמה כביכול, ובכך תהיה זאת כמין הודאה בשלטון המצרים עליהם. על ידי כך חשבו המצרים לשעבד את ניצוצות הקדושה תחת שבי הקליפות בחוזה. עוד הוסיף פרעה הרשע לחשוב, כי אם ישתתפו ישראל מרצונם בבנין הטומאה, תהיה בזה עדות לכפירתם בעיקר חלילה. אך אם יעביד אותם כבר מתחילה בשעבוד ועינוי לא תהיה הוכחה לכך.

תיקון חטאי דור המבול, הפלגה, וסדום

אמנם, שורש דבר זה יסודו היה בטעות, שנבעה מידיעתו של פרעה כי נשמות המשועבדים במצרים כבר נדחו שלוש פעמים מן הקדושה. כי נשמות אלו היו נשמות אנשי דור המבול, דור הפלגה ואנשי סדום, שבכל פעם מחדש לא ניצלו את ההזדמנות שניתנה להם, ולא תיקנו את מעשיהם הרעים. משום כך סבר פרעה כי לאחר שלוש פעמים לא תהא להם יותר תקומה, ובואם למצרים בשבי בפעם הרביעית תהיה מפתחם הסופית חלילה. אך באמת עצת ה' היא תקום, ותיקנו בני ישראל את כל

הדורות שקדמו להם.

רמז לענין זה נמצא בתיבת 'פרך', שחשבונה בגימטריא עולה כמנין התיבות 'מבול פלגה סדם' (300), וזהו 'ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך' - בגלל טעותם הנרמזת בתיבת 'פרך' כאמור.

שפרה ופועה - כאמהות הקדושות

אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה... ויהי כי יראו המיילדות את האלקים ויעש להם בתים (שמות א, טו-כא)

זכותן של המיילדות

רבתינו זכרונם לברכה מגלים כי שפרה ופועה אינן אלא מרים ויוכבד, אמו ואחותו של משה רבינו עליו השלום. בזכות מעשיהן הטובים שנעשו במסירות נפש, המשיך קיומו הפלאי של עם ישראל, והקדוש ברוך הוא גמל להן כגמולן הטוב ושיילם להן שכרן משלם.

מדוע נשתנו שמות המיילדות?

רבינו זי"ע א" (מחשוף הלבן, שמות) עומד על העובדה שהתורה לא כתבה את שמותיהן הידועים של שפרה ופועה, ושואל מדוע שינתה התורה את שמותיהן? ואמנם, חכמינו זכרונם לברכה דרשו את שמותיהן אלו על שם טיפולן בתינוקות, שפרה שמשפרת את הולד ופועה שפועה לו, אך מדוע לא נכתבו שמותיהן הנודעים?

כוחה של האות ה"א

הדבר יתפרש על פי האמור בוהר הקדוש בתחילת פרשת בהר (ה'ג דק"ו ע"ב), שהאות ה"א רומזת לשמיטה ויובל. רז זה מסר הקדוש ברוך

הוא לבניו, ולא גילהו לאומות העולם, משום שבח רז זה לסייע להתקבלות התפילות בשמים. סוד זה נודע לרחל אימנו עליה השלום, וכפי שכתב רבינו האר"י זי"ע א" (שער הפסוקים פרשת ויצא), שרחל אימנו ראתה כי שמן של כל האמהות הקדושות - שרה רבקה לאה בלהה וזלפה - נחתם באות ה"א, ואילו בשמה אין אות זו נמצאת. משום כך, ביקשה מאת יעקב אבינו שיקח את בלהה שפחתה לאשה, משום שבשמה מצויה האות ה"א פעמיים, ויש בכוחה להועיל גם לרחל. וזהו שביקשה מאת יעקב (בראשית ג, ג) "הנה אָמְתִי בְלָהָה בֵּא אֵלַיהָ וְתֵלֵד עִלַּי בְּרַכִּי וְאֶבְנֶה גַם אֲנֹכִי מִמֶּנָּה".

על כן גם את יוכבד ומרים הצדקניות הכתירה התורה בשמות המסתיימים באות ה"א, כדי שיזכו גם הן לברכה מיוחדת זו.

שפרה ופועה - כרחל ולא

עוד יש לפרש כי רצתה התורה לרמוז על גודל זכותן של נשים צדקניות אלו, שזכו להיחשב בין האמהות הקדושות. כי השם 'שפרה' עם הכולל עולה בגימטריא 'רושלים' (586), ו'פועה' עולה בגימטריא 'ציון' עם האותיות והכולל (161). שמות אלו רומזים לרחל ולאה, כפי שכתב רבינו האר"י זי"ע א" (פרי עץ חיים) שער תיקון חצות פרק ד) על הפסוק "תִּרְחַם צִיּוֹן וְתִבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם", שציון כנגד רחל וירושלים כנגד לאה. מכאן שגדלה מעלת שפרה ופועה כמעלת האמהות הקדושות.

בזכות מעשיהן ודגולים ומעלתן הגדולה, זכו יוכבד ומרים הצדקניות שייבנו להן בשמים היכלות כהיכליהן של האמהות הקדושות, שהרי כפי האמור כאן גדולה מעלת שפרה ופועה כמעלת רחל ולאה.

זהו מה שרומז הכתוב אחר כך בתארו את שכרן, ואומר: 'ויעש להם בתים'. התיבות 'להם בתים' עולות כחשבון התיבות 'הן היכלות עם הכולל' (527), רמז להיכלות העליונים להן זכו.

ישועות יעקב

דקה מתורתו של האביר יעקב

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרות הפרשה

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: מצוי מאד שהאדם מתעורר ורוצה 'להתחזק', והוא תמה לעצמו ואומר מאין אמצא כוחות להתחזק? והאמת היא כי 'החיזוק' תלוי רק בך! הוא נמצא בכיסך! יש בך את כל הכוחות הנדרשים! איך לך אלא להתחיל לעבוד"...

חושים, ופתחה במרוצה כל עוד נשמתה באפה, הגיעה לבית הכובסים (מכבסה) של נכרים ביקשה לעבוד שם ונתקבלה, שם עבדה עד תום המלחמה, כשנפשה נשאת לה לשלל מתוך כל בני המשפחה...

משם היגרה לארה"ב והקימה משפחה לתפארת בליעה"ר, והכל בזכות אותו "לישועתך קיויתי ה"י". נמצא, היא אומרת: 'לישועתך קיויתי' לפני הקב"ה, ואכן אותו 'קיויתי' פעל פעולתו הטובה, וגרם שהקב"ה שמע 'אנקת אסיר' והנהיג עולמו בהשגחה פרטית, שאותו 'קיויתי' יוציאה ממסגר וממוות לחיים.

מכאן למדים מוסר השכל, כי פעמים הרבה שהאדם מחפש אחר... ורץ בבהלה לכאן ולשם, ואינו יודע שזה מונח בכיסו וברשותו... וכך לענייננו, מצוי מאד שהאדם מתעורר ורוצה 'להתחזק', והוא תמה לעצמו ואומר מאין אמצא כוחות להתחזק? והאמת היא כי 'החיזוק' תלוי רק בך! הוא נמצא בכיסך! יש בך את כל הכוחות הנדרשים! איך לך אלא להתחיל לעבוד"...

(הגה"צ רבי אלימלך בידרמן - באר הפרשה)

'מי יוציאני מכאן... מי יחלצני מכאן...! מכיוון שכן נכמרו רחמיו ונענה אליה בשפתו "איים קיויתיעהם"... שמשמעותו: 'אני אוציא אותך ואחלץ אותך מכאן', וכה אמר לה: "אעשה עצמי כמי שאינו רואה, שאי רגלך לברוח למרחק מרחקים כפי יכולתך".

וכך הווה, זה הגוי 'לא ראה' והיא נחלצה

"וַיֵּאמֶן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי רָאָה אֶת עֲנָנִים (ד, לא).

שמעתי מהרב מענדל פאלאק שליט"א, מתושבי בני ברק יצ"ו, מעשה נס ופלא שאירע לדודתו אחות זקנו (הרה"ח ר' אליעזר פריעדמאן מפה בני ברק, שנלב"ע לפני כמה שנים כשהוא בן ק"ב שנה) מרת מארקאוויטש בשנות הזעם בימי המלחמה, וזה דבר המעשה: כשנכנסו הרשעים לעירם אשר במדינות אונגארין ערכו שם סלקצ'י, והיו הכל עומדים שם באימה ויראה, בפחד ובעתה, מתוך ידיעה מה עומד לעלות בגורלם...

באותה שעה עמדה האשה ושיינה לעצמה שוב ושוב - "לישועתך קיויתי ה"י"..." "לישועתך קיויתי ה"י"..." וחוזר חלילה, והיו דבריה נשמעים גם באזני הרשע שהיה ממונה עליהם.

והנה, מבטא שפתייה היה כמנהג המקום, ולכן היה נשמע תיבת 'קיויתי' מלעיל - בהדגשה על אות ק' של קיויתי, כשבשפת הגויים בלשון אונגרי' - משמעות תיבה זו היא 'מי יוציאני ויחלצני מכאן'. הרשע שלא הבין 'לשון הקודש' חשב לעצמו שאשה זאת חוזרת לעצמה שוב ושוב

נביאים וכתובים מאידים בברזל

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א: לקב"ה יש כלל: אדם שנותן לחברו - מביא על עצמו שפע גדול באותו ענין עצמו. זוהי האמת האמתית של החיים, וכל מי שיטען אחרת אינו צודק. נתנער מן המחשבות הרבות אשר בקשו בני אדם, וכך נזכה בזה ובבא להיות מחלק ה' ונחלתו.

לא יכולתי לשאת את צערו. באותם ימים הייתי אברך וסך משכורתי החדושת היה חמש מאות לירות. הזמנתי עבורו אמבולנס על חשבוני ונסענו לבית החולים לקבל את הטיפול. שלמתי עבורו למעלה משלש מאות לירות! יותר ממחצית מן המשכורת שלי! אך אושרי היה רב על שהוקל לו.

התקשרתי לאחד הבנים שלו, ספרתי לו ששלמתי על טיפול יותר ממחצית מהמשכורת שלי, אך הוא לא הסכים אפלו להשתתף במשהו וחזר על טענתו שעלי לפנות אל בית האבות.

חלפו כמה שבועות, שוב הגעתי לבית האבות ושמעתי את הזקן גונח. הוא זקוק שוב לאותו טיפול! נסענו ביחד באמבולנס שהזמנתי, רופאים טיפלו בו במסירות והקלו על כאביו, ואנכי שילמתי שוב שלש מאות לירות של המשכורת הבאה!

כך חזר הסיפור על עצמו חמש או שש פעמים, עד שהבנים נכנעו ולקחו על עצמם את האחריות. שלש מאות לירות מתוך חמש מאות לירות מסכנות הם סכום עצום, בגדר חיי נפש, אך זכיתי לתת אותם בלב שלם.

בליל שבת בא היהודי הזקן בחלומי ואמר לי: 'אתה החיית אותי! עמדתי במלחמה עבורך לפני כסא הכבוד. טענתי שבן אדם שהציל חיי זקן שאינו מכיר, וחסך מפת לחמו כדי למנוע ממנו סבל, לא יתכן שייסבול בעצמו באותו ענין. אכן, טענתי התקבלה. אינך צריך לדאוג. הנתוח יהיה פשוט, ואתה תחזר לשגרה.'

ואמנם בחדר הנתוח התברר כי הבעיה אינה מסוכנת כלל, והוא חזר לביתו לחיים ולשלום והמשיך בעבודת הקודש שלו.

לקב"ה יש כלל: אדם שנותן לחברו - מביא על עצמו שפע גדול באותו ענין עצמו. זוהי האמת האמתית של החיים, וכל מי שיטען אחרת אינו צודק.

נתנער מן המחשבות הרבות אשר בקשו בני אדם, וכך נזכה בזה ובבא להיות מחלק ה' ונחלתו. (הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א - להאיר ספר חדש על פרשיות שמות)

באותם ימים הייתי אברך וסך משכורתי החדושת היה חמש מאות לירות. הזמנתי עבורו אמבולנס על חשבוני את הטיפול. שלמתי עבורו למעלה משלש מאות לירות! יותר ממחצית מן המשכורת שלי! אך אושרי היה רב על שהוקל לו. התקשרתי לאחד הבנים שלו, ספרתי לו ששלמתי על טיפול יותר ממחצית מהמשכורת שלי, אך הוא לא הסכים אפלו להשתתף במשהו וחזר על טענתו שעלי לפנות אל בית האבות.

סיפר הגאון רבי מיכל שטרן שליט"א: לפני עשרות שנים הוא החל לסבול לפתע פתאום מכאבי בטן עזים. בדיקות שנערכו גילו את הגרוע מכל - גידול במעי. הניתוח המתבקש היה ניתוח מורכב ביותר, כזה שישנה את כל חייו. הוא כבר לא יוכל להמשיך להרביץ תורה כמקדם, ודבר זה היה קשה עבורו כמכת מות.

הוא הסתובב מוטרד ודאוג ביותר, עד השבת האחרונה לפני הניתוח. או אז הפתעו בני ביתו לגלותו רגוע ושליח לחלוטין, והוא חזר ואמר, כי הוא בטוח שהכל יעבור ושום דבר מתחזיותיהם הקודרות של הרופאים לא יתממש. הם חשו כי משהו השתנה, אך לא ידעו מהו הדבר.

חקרו ושאלו, עד שאמר: זכיתי להיות תלמידו של רבי אריה לוי'ן זצ"ל. כתלמיד נאמן לוי'תי אותו בכל אשר ילך - הלכתי איתו לבתי סוהר ולבתי חולים, ואפלו למצורעים שנהג לבקר ובמסירות נפש לחבק אותם ולעודד את רוחם. כאשר נפטר החלטתי לקבל על עצמי להמשיך את דרכו, והתחלתי לבקר יהודים מבוגרים בבתי אבות, ולנסות לעודד את רוחם.

באחד הימים הגעתי לבית אבות סיעודי. בהכנסי שמעתי גניחות ואנחות, ותכף ומיד מצאתי את מקורם - יהודי מבוגר שנראה סובל נוראות. נגשתי ובקשתי לעזור לו, אך הוא דחה אותי: 'אין ביכלתך לעזור לי'. הפצתי בו: 'דאגה בלב איש ישיחנה!' והוא הסכים ושיתף. יש לו בעיה רפואית מסוימת במעים הגורמת לו לכאבים עזים. בבית חולים מטפלים בכך, אולם הטיפול אינו כלול בסל התרופות והטפולים, ומחירו גבוה ביותר. ילדיו סבורים שבית האבות צריך לשאת בהוצאה הזו, אך בהנהלת בית האבות מטילים את האחריות על הילדים. הוא עצמו נופל בין הכסאות, ובינתים אינו מקבל שום טיפול.

הזדרזתי לגשת למנהל בית האבות, זעקתי: 'איך אפשר להשאיר כך אדם סובל?'

"זה העסק של המשפחה", ענה לי ביושב, "מה אתה רוצה ממני?"

התקשרתי לילדיו, אך גם הם התנערו בטענה שבית האבות מתנער מאחריות...

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: כמה גדולה הזכות של הדבר ההוא, שלא וויתר על כלום משלו למען התורה הקדושה. כי בשביל שלא הסכים לישיב אצל אשה, סיבב השי"ת שישב אצל יהודי ההוא, ומתוך השתלשלות הדברים זכה להחזיר נפש ישראל לשורשה ולמקורה הטהור, וגם נפש זרעיותיו וזרע זרעיותיו הכל הוא בזכותו

ביום אחד, ר' יודל מקבל טלפון, ושומע האיך מן הצד השני אומרים לו: כבוד הרב, האם אתה זוכר את הנסיעה שהיה לנו לפני שנה ומחצה. תדע כי דברך באותה שעה נכנסו בתוך תוכי, ועשו את שלהם, ונעשיתי בעל תשובה, ובזמן קצר אחרי כן נשאתי אשה בעלת תשובה ונולד לי בן זכר. אני רק רוצה להודות לך ולהודיעך שרק בשבילך נעשיתי בעל תשובה, והכל הוא בזכותך.

הרי מכאן כמה גדולה הזכות של הדבר ההוא, שלא וויתר על כלום משלו למען התורה הקדושה. כי בשביל שלא הסכים לישיב אצל אשה, סיבב השי"ת שישב אצל יהודי ההוא, ומתוך השתלשלות הדברים זכה להחזיר נפש ישראל לשורשה ולמקורה הטהור, וגם נפש זרעיותיו וזרע זרעיותיו הכל הוא בזכותו.

על הפסוק (שמות א ח): וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, הגיד הרה"ק ה'מקור ברוך' מסערת ויזניץ זיע"א שהוא רמז על ענין הגדרים והסייגים, וכך הובא בספר 'נועם הברכה' (עמוד כח): במדרש, 'היום אשר לא ידע את יוסף למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את ה'. 'יוסף' הוא מלשון להוסיף גדרים וסייגים לתורה, וזהו שאומר, מי שאומר היום אשר לא ידע את יוסף, שאינו רוצה להוסיף גדרים וסייגים, למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את ה' ולהיות כופר בעיקר רח"ל.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

איני מבינך, הלא בשלמא כאשר אתה נמצא עם עוד יהודים, הרי מסתמא מתחשק לך ליראות בפניהם כאיש חשוב וכרב, ממילא אתה מונע עצמך מסתם מאכלים, כדי שהכל ידעו שאתה איש חשוב, אבל כאן שאין כאן אפילו איש אחד ממכריך, ואם כן מדוע אתה צריך להחמיר בחומרות שלך. השיבו ר' יודל והסביר לו, כי חומרותיו לא תלוי כלל בעיני האנשים האחרים, רק יש לנו את הקב"ה שאותו אנחנו עובדים, ואת הכל אנחנו עושים כדי למלאות רצונו בלא שום הפרש אם יש בני אדם הרואים את התנהגותי או אין בני אדם רואים, העיקר הוא כי השי"ת רואה הכל. האיש ההוא האזין לדבריו, ושוחחו ביניהם במשך הנסיעה בכמה דברים.

וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף (א, ח).

סיפר הרה"ח ר' דוד יעקב איינהארן שליט"א, ששמע מבעל העובדא הרה"ג ר' יהודה אליעזר דוד ניישלאס שליט"א, שהיה צריך לנסוע פעם במטוס לארץ ישראל, וכאשר עלה ורצה לשבת על מקומו הבחין שנתנו לו מקום לשבת אצל נכריה, כמובן שלא הסכים לישיב שם, ועל כן אמר לאחד מן המשרתים שעל המטוס, כי אינו יכול לנסוע באופן זה, ובאמת גם הגוי מחשיב דבר כזה כאשר יהודי אינו מוותר על תורתו, ועל כן נתנו לו מקום במחלקה ראשונה, כי רק שם מצאו מקום ריק.

הרה"ג ר' יודל התיישב שמה, ובצדו ישב לו יהודי אחד אמריקאי, אשר היה רחוק משמירת התורה והמצוות. ר' יודל פרס בשלומו ודיבר עמו כמה דיבורים ולא יותר. אך אחרי כן, כאשר חילקו לכל הנוסעים את מנת האוכל, הבחין אותו נוסע בר' יודל אשר מסרב ליקח מהמחולק, ובמקום זה לקח כמה חתיכות עוגה 'לעקאך' שהכינו לו צידה לדרך, ואחרי שאכל מהם בירך ברכה אחרונה והסמיך לה את תפלת הדרך כדון.

שכנו, היהודי ההוא, תמה על הדבר ושאלו, מדוע אין הוא אוכל מהמחולק, אשר הוא חם וטעים, האם חושש הוא שאינו כשר. ר' יודל ענה: לא אמרתי שזה אינו כשר, והסביר לו שרגיל הוא לנהוג בכמה חומרות כדי להיות מן המהדרין מן המהדרין, ובמאכלים אלו, הגם שכשרים הם, מכל מקום אינו בדרגתו, ולכן מונע עצמו מלאוכלם.

איש יהודי ההוא תמה ואמר: איני מבינך, הלא בשלמא כאשר אתה נמצא עם עוד יהודים, הרי מסתמא מתחשק לך ליראות בפניהם כאיש חשוב וכרב, ממילא אתה מונע עצמך מסתם מאכלים, כדי שהכל ידעו שאתה איש חשוב, אבל כאן שאין כאן אפילו איש אחד ממכריך, ואם כן מדוע אתה צריך להחמיר בחומרות שלך.

השיבו ר' יודל והסביר לו, כי חומרותיו לא תלוי כלל בעיני האנשים האחרים, רק יש לנו את הקב"ה שאותו אנחנו עובדים, ואת הכל אנחנו עושים כדי למלאות רצונו בלא שום הפרש אם יש בני אדם הרואים את התנהגותי או אין בני אדם רואים, העיקר הוא כי השי"ת רואה הכל. האיש ההוא האזין לדבריו, ושוחחו ביניהם במשך הנסיעה בכמה דברים.

אחרי כן בתום הנסיעה, נתן לו ר' יודל את הכתובת ומספר הטלפון שלו, וביקשו שאם יהיה לו פנאי יבא לביתו לבקרו. וכה נפטרו אחד מהשני לשלום.

עבר זמן של שנה וחצי מהמעשה ההוא, והנה

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשייה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינת המילים
'אור תורה' / 'עורת חיים'
היערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

איר"ב: 437-0054 (718) | אידיעה 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

שנים מקרא ואחד תרגום לקטן שהגיע לחינוך | דין הקיר החיצון בבניין | כשאין זמן לסיים את כל השמו"ת | אופן אחיזת היין והבשמים בהבדלה

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

שאינו מבין כלל רש"י ותרגום, שאף לפוסקים להתרגום יש לו מעלה שניתן בסיני (עי' ב"י סי' רפ"ה) מ"מ כ"ז הוא כשמבין התרגום לכה"פ מעט אבל כשאינו מבין כלל מוטב שיקרא פירש"י או תרגום ללשון לעז, רק הזהרתי לקרוא מתרגום מוסמך מת"ח שפירשו היטב ענין התרגום ולא רק לפירוש המילות בלעז אלא ע"פ פירוש התרגום אונקלוס וקדמונים למקרא, ובודאי שלא יקרא תרגום הנכתב ע"י משכילים ר"ל, ובוזה דוקא הוא יוצא חובתו.

ועיין היטב ב"מועדים וזמנים" (ח"ו סימן צ"ח) בשם הקדוש האריז"ל, ובמ"א ר"ס רפ"ה, ובכ"ף החיים רפ"ה (ס"ק י"ג) בשם קדושי עליון לקרות שנים מקרא בטעמים, וכן בא"ר ומט"מ, ואם כי נראה שעיקר החיוב בנגינות הוא כשיהדר לקרוא מס"ת דוקא, מ"מ נראה שכיון שנגינות טעמים ניתנו בסיני וכדאיתא בנדרים לו: מצוה מן המובהקת כל שבוע לקרוא בנגינות כנתינתן, (ועיין במה שביארנו בזה במועו"ז ח"ה, (עמוד ק"ו) וכן מבואר בשו"ת חת"ס ח"ו סימן פ"ח, ואף שעיקר החיוב בטעמים הוא בס"ת, מ"מ הלוא הפליגו חז"ל במעלת שנים מקרא ואחד תרגום שבזה זוכה לאריכות ימים וראוי לקיימה בנגינות וכמ"ש.

במ"ב סי' ע' סק"ו וברס"י רס"ט, [ועי' גם בחק יעקב סי' תמ"ב סקכ"ז], ובב"י סי' קצ"ה ואכמ"ל]. אבל אולי יש להקל כאן שעיקר המצוה הוא לא קריאה בעלמא אלא ללמוד ולהבין כמ"ש, ואם כן הזמן לחנכו לא כ"כ מוקדם אלא כשמבין בעצמו ללמוד הפרשה ולהבין, ומי"ג והלאה לא יפסוד עצמו בשום אופן, ובעוה"ר מצוי היום כאלו שמזלזלין במצוה זאת וראוי להעיר להם על כך. והסכמתי לבעל תשובה אחד כאן שמצותו לקרוא שנים מקרא, ויקרא התרגום אנגלי, כיון

שנים מקרא ואחד תרגום לקטן שהגיע לחינוך

שאלה: האם יש מצות חינוך לקטן - בחובת לימוד שנים מקרא ואחד תרגום?

תשובה: חיוב שנים מקרא ואחד תרגום הוא חיוב מדרבנן ככל חיובים דרבנן כדאיתא בשו"ע ר"ס רפ"ה, ומה עוד שבגמרא (ברכות ח ב) מפורש שכרו שמאריכים לו ימיו ושנותיו, והגרא"א זצ"ל הזהיר מאד ע"ז, ומה עוד שהזהיר תלמידיו, לא לקרוא בלי להבין, רק המצוה ללמוד ולהבין דוקא, ולכן לדבריו נכון ללמוד כל יום חלק מהסדרה עם תרגום ורש"י ורמב"ן וכדומה, שהיסוד והעיקר הוא ללמוד תורה שבכתב עם פירושה להבין דוקא, ולא כאותם שקורים תרגום בלי להבין, שעיקר חובת תרגום היינו ללמוד עם פירושי החומש להבין, ותרגום יש להוסיף ולומר אף לאלו שאין מבינים ארמית כיון שנמסר מסיני (עיין בביה"ל ד"ה תרגום).

ולענין קטן אם יש חובת חינוך לזה, לכאורה לא גרע מכל המצוות שיש בהן חובת חינוך כשהקטן בגיל שש או שבע כל חד לפום חורפיה, כמוש"כ

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

המשותף כך: "כל חלקי הבית המשותף, חוץ מן החלקים הרשומים כדירות, ולרבות הקרקע, הגגות, הקירות החיצוניים, המסד, חדרי המדרגות, מעליות, מקלטים, וכן מיתקני הסקה או מים וכיוצא באלה המיועדים לשמש את כל בעלי הדירות או מרביתם אפילו הם בתחומי דירה מסוימת". ובסעיף 55 (א) מוגדר חלקו של כל דייר ברכוש המשותף: "לכל דירה בבית משותף צמוד חלק בלתי מסוים ברכוש המשותף של אותו בית משותף". מאחר שכך הוגדרה הבעלות מראש, זו גם ההגדרה לפי דין תורה.

יש לציין שבספר 'משפטי שכנים' מוסבר, שהסיבה לכך היא, שהקרקע שהבניין עומד עליה היא קרקע משותפת לכל הדיירים, ולפיכך צריך כל דייר להשתתף בכל הצרכים הדרושים להחזקת הרכוש המשותף שגם הוא משתמש בהם, ואינו יכול להיפרד מהשותפות ברכוש בלא הסכמת שאר השותפים. ועיין עוד בספר פתחי חושן, ח"ז הל' שותפים פ"ד הערה ט, שאין לפתוח חלון בקיר המשותף בשל העובדה שהקיר שייך לכל השכנים.

מחייב כ'דינא דמלכותא דינא' או כמנהג, אלא מסיבה אחרת. מבחינה ממונית, הקיר החיצוני הוא רכוש משותף השייך לכל הדיירים, כיוון שהקבלן שבנה את הבניין מכר את הדירה לפי הגדרות החוק, וכך רשם אותה בטאבו. בסעיף 25 לחוק המקרקעין מוגדר הרכוש

דין הקיר החיצון בבניין

ובו יבואר: א. הקיר החיצון, רשום בטאבו כרכוש משותף לכל השכנים. ב. הרישום בטאבו מחייב על פי הלכה. ג. תיקון רכוש המשותף מחייב את כל בעלי הבניין.

הנידון: "אני דר בקומה שלישית. היתה נזילה מהגג, שקלקלה את הטיח בקיר החיצון בקומה השלישית, סתמנו את הנזילה וצריך לתקן את הקיר החיצון של הקומה השלישית. נפשי בשאלתי, האם הקיר החיצון של הקומה שלי שייך רק לי, או שעל פי הלכה הוא שייך לכל בעלי הבניין. שמעתי שעל פי החוק הוא שייך לכולם, אבל האם כך גם על פי הלכה?"

תשובה: הקיר החיצון שייך לכולם גם על פי הלכה, כיון שכך כתוב בטאבו.

ביאר התשובה: חובת התיקון מוטלת על כל דיירי הבניין, ואין זה קשור לשאלה אם החוק

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

להחזיק ביד שמאל את גביע היין בשעה שמברך על הבשמים.

תשובה: מפורש בשלחן ערוך (רצו, ו) "אוחז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין, ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס ומחזיר היין לימינו".

אמנם רבים לא מקפידים על כך ואף יש שטוענים שלשון השלחן ערוך לא דווקא, משום שאין לאחיזה ביד שמאל משמעות, אך רבינו נהג כן ובשעת ברכת היין החזיק היין בימינו והבשמים בשמאלו, לאחר מכן בשעת ברכת הבשמים החזיק הבשמים בימינו והיין בשמאלו, לאחמ"כ בשעת ברכת האש החזיק האש בימינו והיין בשמאלו והניח הגביע בכדי להביט בציפורניים אחר הברכה, ושוב החזיק היין בימינו בשעת ברכת המבדיל, וכן ראוי לעשות.

אופן אחיזת היין והבשמים בהבדלה

שאלה: האם המבדיל במוצאי שבת צריך

כשאין זמן לסיים את כל השמו"ת

שאלה: נער מתחזק המתחיל לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום מדי שבוע, אך אין לו די זמן לקרוא את כל הפרשה בשלמות, האם עדיף שיקרא שניים מקרא ללא תרגום או אחד מקרא ותרגום ללא חזרה על המקרא, או חצי פרשה שמו"ת.

תשובה: עדיף שיקרא חצי פרשה בשלמות הכוללת שניים מקרא ואחד תרגום, משום שכל מה שקורא הוא מקיים זאת בשלמות, מאשר לקרא אמנם פרשה שלמה אך ללא שלמות החזרה הנדרשת.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא קמא דף טו-עב

לברך ברכת האילנות על אילנות שפירותיהם פירות ערלה, אף על פי שהפירות אסורים בהנאה, שאף שמברך שברא אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם והרי עכשיו א"א ליהנות מהם, מ"מ הרי גם אילנות אלו עומדים ליהנות בהם בני אדם אחר שיעברו שני ערלה, ועיי"ש במה שדן מצד שאסור ליהנות מאיסורי הנאה ואיך יהנה בברכתו. וכן מבואר בשו"ת נטע שורק (סי' ט' מחתן המחבר) שפשוט לו ג"כ לברך.

גם בשו"ת דברי יעקב (שור, מהדו"ת סי' ג) נקט שמברכים על אילנות ערלה כיון שאין הברכה על אילן זה במיוחד, אלא הברכה היא אשר עתה אילני מאכל מלבלבים בעולם, ושהפריח הקב"ה עץ יבש. עוד כתב שנוסח הברכה היא 'ליהנות בהם בני אדם', ועכו"ם ג"כ קרוין בני אדם, והערלה ראויה להם שיכולים ליהנות ממנה.

בדובב מישרים (ח"ג סי' ה) כתב להוכיח לנידון זה, ממה שאמרו בסוגיין שהיו מציינים בשביעית מקום אילנות ערלה בחרסית, כיון שבשביעית הפירות הפקר וחששו שיבואו בני אדם לידי מכשול שיאכלו פירות ערלה, אבל בשאר שני שבוע לא היו מציינים ולא חששו שנגנבים יאכלום, משום שהלעיטוהו לרשע וימות, והקשה אם נאמר שאין מברכים ברכת האילנות על אילנות ערלה, א"כ גם בשאר שני שבוע צריכים לציין אילנות ערלה כדי שלא יבואו בני אדם לידי מכשול שיברכו ברכת האילנות לבטלה, ועל כרחך שאפשר לברך ברכת האילנות על אילנות ערלה.

בטעם הדבר כתב, שהברכה היא על הבריאה בכללה שבעצם נבראו אילנות ופירות ליהנות בהם בני אדם, ואין מעכב מה שמצד גזירת התורה אי אפשר ליהנות מהם כעת, שהרי מ"מ לאחר שיעברו שנות הערלה יהיו הפירות מותרים, אם כן ענין הבריאה היא ליהנות בני אדם.

כיוצא בזה כתב גם בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' נו) והוסיף, שהערלה ראויה אף לישראל, לחולה שיש בו סכנה, ובשו"ע (סי' רצד סט"ו) פסק שמוותר למכור לעכו"ם פירות של ערלה לג' שנים מאחר שלא באו לעולם, וא"כ כשאלנות מלבלבין ועדיין לא עשו פירות יוכל להיות הנאה גם לישראל.

ומכל מקום כתב שהיות ויש שכתב שלא לברך, וגם בספר באר יעקב בשם הגרע"א מסופק בזה, על כן אין לברך. [וכן הכריע הדברי מלכיאל (ח"ג סי' ב, ובכף החיים (סי' רכו ס"ק יא)]. אולם בחו"ל יברך, כיון שמוותר לכתחילה להאכיל ערלה לחברו שאינו מכיר בו, מפני שבערלה כך נאמר הלכה ספיקא מותר בחו"ל, וכשחבירו אינו יודע אינו עושה שום איסור, אם כן פשוט שצריך לברך ברכה הנ"ל בחו"ל אף על אילן של ערלה.

סברת 'סופו לנוח' ולבוד' בהנחת תפילין

בגמ': קלוטה כמי שהונחה דמי (בבא קמא ע, ב). בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' מב) כתב לדון

יואל אמר שהיה לו ויכוח עם בעל ערוגת הבושם אם טבילה בשאובים מועילה לטבילת ערב יום כיפור, ודעת בעל ערוגה"ב היה שצריך מקוה כשירה דוקא, אבל דעת בעל הדברי יואל היה שאם אין לו מקוה כשירה יטבול בשל שאובים.

מכירת בכור או חמץ בלי ידיעת הבעלים

בגמ': הוא דאמר כצנועין (בבא קמא סח, ב). בשו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' נב) כתב, שאם אדם מכר פרה מעוברת של חבירו לכוני בלתי ידיעת בעליו, כדי לפטור הוולד הנולד מדיני בכורה, נראה שהוא מכירה משום שזכין לאדם שלא בפניו, והוכיח כן מהתוס' בסוגיין (ד"ה הוא דאמר) שמחללים נטע רבעי ומעשר שני של חבירו שלא מדעתו, משום שזכות היא לו.

וכן לענין חלה מבואר בשו"ע (יו"ד סי' שכח ס"ג) שאם הפרשת חלה היא זכות לבעל העיסה, כגון שהיתה עיסה מתקלקלת מותר ליטול חלה בלא רשותו, אף שאינו נעשה שליח בלתי רשותו לענין תרומה, אולם באופן שזכות הוא לו נעשה שליח שלא מדעתו, א"כ כמו"כ לגבי בכור.

לפי זה כתב הפנים מאירות שכן הדין בחמץ, אם לא היה הבעל הבית בביתו ומכר איש אחר חמצו, הרי הוא כשלוחו, כיון שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו.

בפתחי תשובה (יו"ד סי' שכ סק"ו) הביא דברי הפנים מאירות, והביא גם תשובת חינוך בית יהודה (סי' פא) שכתב, בדבר בכור שמכרה אשת בעל הבית לעובד כוכבים בפרוטה, שיש להסתפק אם מכירתה מכירה, שהרי אין ביד אשה למכור משל בעלה, אם לא שנאמר אנן סהדי שרוצה הבעל בזה, ואם היא נושאת ונותנת בתוך הבית פשוט שאין בזה מיחוש. ועיי' בשו"ת אמרי יוסר (ח"א סי' קסא) מה שדן בדברי הפנים מאירות.

ברכת האילנות על אילן ערלה

בגמ': בד"א בשביעית דהפקר ניהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטוהו לרשע וימות (בבא קמא טו, א).

בשו"ת רב פעלים (ח"ג סי' ט) כתב להתיר

תקנה מחודשת לבעל תשובה

בגמ': ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים וכו' (בבא קמא טו, ב).

בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' סב) נשאל אודות בעל תשובה, אם יש מקום לאסור ללבוש בגד שארגו בעצמו קודם שזיכהו השי"ת לחזור בתשובה, מחמת שקרוב לוודאי שארגו גם בשבת, וא"כ יש בזה משום מעשה שבת באיסור דאורייתא, שאסור לו עולמית במזיד כמבואר בשו"ע (או"ח סי' שיח ס"א).

אחד הצדדים להתיר הביא עפ"י המבואר בסוגיין, שעשו תקנת מריש מפני תקנת השבים, והיינו שחז"ל חיפשו להקל על בעל תשובה, ולכן כתב שיש לסמוך בנידון זה לצרף שיטת הגר"א (שם) שקיי"ל כמ"ד שגם לאדם עצמו שעשה המלאכה בשבת מותר במוצ"ש, וכתב המשנ"ב (סק"ז) שיש לסמוך שיטה זו בשעת הצורך, ואף שכתב המשנ"ב שאין לסמוך ע"ז אלא בשוגג דוקא, היינו שכשעושה במזיד למה נקיל, משא"כ בנידון זה ששב מרשעתו, גם במזיד יש לסמוך על הגר"א משום ששקדו חז"ל על תקנת השבים. ועיי"ש עוד כמה וכמה טעמים להקל בזה.

טבילה במים שאובים לתוספת קדושה

בגמ': שאני שאיבה מדרבנן היא (בבא קמא סז, א). וברש"י שאיבה - מה שמקוה נפסל בג' לוגין מים שאובין מדרבנן הוא:

דעת רש"י בסוגיין שפסול שאובין במקוה אינו אלא דרבנן. לפי זה כתב בספר דברי תורה (ח"ט אות פג) שהטובל בערב שבת במים שאובים, יכול לכוין בטבילה זו כל כוונות האריז"ל, כיון שמן התורה מקוה של מים שאובים כשרה.

כך מבואר גם בשו"ת תורה לשמה (סי' שעה) שכתב שאף על פי שהשאובים פסולים לטבילה דאורייתא, מ"מ כשרים הם לבעל קרי, ולמחות המזיק שנברא מן הקרי, וכיון ששאובים מועילים לבעל קרי, הרי הם מועילים גם לטבילת שבת ויו"ט, על דרך הסוד שמאחר שמתהרין מטומאת קרי כמו"כ יש בהם כח להמשיך הארה ג"כ מלמעלה.

ומכל מקום כתב, אם ירצה אדם לעשות שאובין ולטבול בהם לקריו ולע"ש וי"ט טוב, שלא ישפוך השאובין ישר לתוך המקוה, אלא ישפכם חוץ למקוה והם יורדים למקוה, ואז הרי זה שאובה שהמשיכה כולה שיש מתירים זה גם לנדה ושאר טמאים.

כיוצא בזה נקט גם בשו"ת להורות נתן (ח"ד סי' ל) שלא מצינו שלא מועיל שאובין לטבילה לתוספת קדושה.

אמנם בספר אפיקי מים (סי' סב) כתב שמפורסם בשם הרב דברי חיים דהטובלים לשם תוספת קדושה לא מהני לטבול במים שאובין. ובמחזור דברי יואל (אות לו) הביא שבעל הדברי

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

במקום שאין בזה חשש הנאה ממעשה שבת, יש בזה איסור משום מסייע ידי עוברי עבירה ולפני עוור לא תתן מכשול.

בנידון זה ידועה תשובת הקהילות יעקב (ליקוטים ח"ב סי' ז) שנשאל בענין בית חרושת של מלט אשר הוא מחלל שבת, האם מותר לקנות מסחורתו. והשיב שלכאורה יש לאסור לקנות ממנו אף מהתוצרת הנעשית בחול, מכיון שאם היו כל היראים נמנעים מלקנות אצלו, היה ממעט בחילול שבת הן בפחות פועלים והן בפחות שעות עבודה. וא"כ נמצא שכל קונה וקונה מסייע ממש שיחלל שבת יותר, ולכן יש בזה איסור לפני עיוור מדאורייתא. וכתב שם שכן הוכיח החזו"א מהמבואר במסכת מועד קטן (ז). שהמכה בנו הגדול עובר בלפני עיוור לא תיתן מכשול, והיינו טעמא משום שע"י הכאתו, מתעורר אצל הבן הרצון שיעבור על כיבוד אב ואם. וה"ה הכא ע"י קנייתו, מסבב רצון והסכמה לבעל הבית חרושת שימשיך בעבודתו גם להבא.

ומכל מקום כתב בחושי השני (שם) שכל זה הוא רק באופן שע"י ששומרי השבת יימנעו מלקנות מהמפעל שמחלל שבת, ישפיעו בזה על בעלי המפעל שיפסיקו מלחלל שבת, אולם אם לא יהא בכך כל השפעה אין בזה איסור משום מסייע ידי עוברי עבירה.

בענין זה הובא בספר דרך שיחה (עמוד רעט) כתב שהחזו"א ביקש מבעל הקהילות יעקב ב' פעמים לכתוב תשובה בהלכה. פעם אחת בענין עגונה, ופעם ב' בענין איסור קניית מלט ממקום המחלל שבת, ומ"מ אמר הקהילות שאינו רוצה לחזור ולהדפיס ענין השני כיון שיש צד להקל לילך אחר הרוב שהרוב הוא לא בשבת וגם אין רוב הציבור יכול לעמוד באיסור שא"כ לא שבקת חיי לכל בריה ואי אפשר לקנות כלום.

ובשו"ת או נדברו (ח"ב סי' לו) כתב שזה פשוט שאין לנו כח לאסור מלהשתמש במוצרים המיוצרים בבתי חרושת אשר הם מחללים שבת מפני חילול ה' דאם כן אין לדבר סוף ודיינו במה שאסרו עלינו רבותינו.

קניה בחנות של מחללי שבת

בגמ': כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסורין באכילה (בבא קמא עא, א).

במגן אברהם (או"ח סי' שיח סק"ב) הסיק, שאדם שבישלו עבורו בשבת אפילו במזיד, מותר לו ליהנות מכך למוצאי שבת. וכך העלה המשנה ברורה (שם סק"ה) למעשה.

בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' נ) העיר שמכל מקום אין הדברים אמורים אלא במי שבישלו בשבת בדרך מקרה, אבל מי שמבשל באופן קבוע בשבת עבור אחרים, וכגון בעל פונדק שמחלל שבת ומבשל בקביעות בשבת, אסור למי שנתבשל המאכל בשיבילו לאוכלו, כמו למבשל עצמו, והוא קנס שקנסו חכמים.

יתירה מזו כתב, עוד אני אומר אפילו אחרים שלא נתבשל לדעתם ורצונם או אפילו לאלו שלא נתבשל בשבילם כלל אסור להם לאכול מאותו התבשיל שנתבשל בשבת כדי להאכיל לאחרים כדי להרויח בו, דהא סוף מעשה תחלת מחשבתו היה למכור לאחרים ומשו"ה מבשל כדי למכור לאחרים ופשוט.

לפ"י כתב, שאסור לאחרים לקנות ממנו משום לפ"ע דקיי"ל גם באיסור דרבנן איכא לפ"ע, ואפילו ידוע שיקנו ישראלים אחרים ממנו ולא ידעו או לא יחושו לאיסור זה דלפ"ע מ"מ אולי לא ימצא אחרים הקונים ממנו מאכל שנתבשל ביום שלפניו, מלבד כל זה גם אם אין משום לפני עוור יש עכ"פ משום מסייע ידי עוברי עבירה.

מדבריו מבואר שאסור לאדם לקנות מאכל שמיוצר בשבת, אולם כתב בחושי השני (ח"ב עמוד מא) שאם לא ידוע על מוצר פלוני שנעשה בחילול שבת וכמו שמצוי כיום במפעלים גדולים שמחללים שבת ואי אפשר לדעת באיזו יום הם עשו את המוצר, יש לסמוך על רוב, ואין לאסור לקנות ממפעלים אלו מטעם 'מעשה שבת'.

ומכל מקום כתב שמבואר בכתב סופר שאף

על אחד שהניח תפילין של יד, וכשבא להניח אח"כ של ראש, קודם שהתפילין נגעה בבשרו אחר שהגיעה לאויר הראש הפסיק בדבור, האם נחשב זה להפסק, אם אומרים בזה שכיון שסופו לנוח נחשב כמונח כבר, או לא. וזאת ע"פ מה שאמרו בסוגין קלוטה כמי שהונחה דמי, ומדין זה אמרו בגיטין (עט:): שכיון שהגיע הגט לאויר הגג הרי זה מגורשת.

למעשה נקט שבנידון זה אין אומרים סברא זו, כיון שכל שהחפץ מונח בידו אין אומרים באופן זה שסופו לנוח, משום שעדיין הדבר תלוי במעשה האדם אם יגמור להניח את התפילין או לא, ואין זה כדבר שכבר זרק מידו, שברור שינוח.

בביאור הלכה (סי' כה ד"ה ואם הפסיק) הביא דבריו, וציין לארצות החיים שכתב שכל שלא הידק התפילין לא נגמרה המצוה. כיוצא בזה העיר גם באשל אברהם (שם) שאף אם נאמר שע"י שהם באויר הראש נחשב הדבר כאילו התפילין מונחים במקומם, מ"מ הרי צריך גם לקושרם ולהדקם, וכל שלא קשר לא קיים המצוה.

ובשו"ת בית שערים (או"ח סי' כד) כתב כמה טעמים למה לא אומרים בתפילין שהם כהונחו כבר אם הם באויר ראשו. אחד הטעמים שכתב הוא שלא שייך קלוטה כמי שהונחה אלא ברשויות כמו רה"י ורה"ר, או רשות אדם לענין קנין, שיש סברא ושייכות בין האויר לרשות. למשל ברשות היחיד יש לכל אדם קנין בקרקע שלו עד רום רקיע, וא"כ אויר שכנגד חצירו או ביתו עד רום רקיע שייך לרה"י, וממילא אם אומרים קלוטה כמי שהונחה הרי הוא מונח ברה"י. כך גם ברשות הרבים שבאוירו משתמשים כולם, וא"כ האויר שייך לרה"י, וממילא אם אומרים כמי שהונחה הרי הוא מונח ברה"י. אבל בתפילין לא שייך לומר שכיון שבא אויר כנגד מקום הנחת תפילין הרי זה נחשב כמי שהונחה על הראש, משום שאין שייכות בין האויר של הראש, לומר שהוא שייך לראש. ועיי"ש טעמים נוספים.

בשיעורי ר' דוד פוברסקי (כתובות סי' מב) כתב לדון מדוע ההלכות קטנות לא הן בדין לבד, שאף שהתפילין מונחים ביד האדם שייך לומר שמדין לבד הרי הם כמונחים במקומם, ומטעם זה כל שהם בתוך ג' טפחים למקומם, אין הפסק אם דיבר קודם שהידקם.

וביאר עפ"י דברי הארצות החיים שכל שלא הידק התפילין לא גמר מצוות הנחת תפילין, ולכן אף דין לבד לא יועיל, מפני שכל שלא הידק לא גמר המצוה, ולפי"ז כל שכן שאף אם נאמר שסופו לנוח, אין זה כמהודק, ואם הפסיק הרי זה הפסק. ועיי"ש עוד שדן שע"י שאומרים סופו לנוח אין זה כמונח בפועל אלא שהוא רק דין מונח, ובתפילין אין מועיל דין מונח, אלא צריך שיהיה מונח בפועל. ועיי"ש עוד מה שדן בדין זה.

ועיי"ש בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת ה אות ט) שהביא דברי הלק"ט, [הלכות קטנות] ודן לענין טלית, אם בירך על הטלית והניחו על ראשו, וקודם שהשליכו על כתיפו השמאלית שמע ברכה, אם הוא הפסק, או שמא אומרים בזה שסופו לנוח וכמונח דמי, עיי"ש. וע"ע במאסף לכל המחנות (או"ח סי' כה ס"ק עה).

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע

בעל התניא ושו"ע
כ"ד טבת תקע"ג

ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל לאביהם שבשמים".

ואכן כשגברה המלחמה וחיל גפוליון התקרב ללאדי, גלה "הרב" גולה אחר גולה, עד כי במוצאי שב"ק פרשת שמות, אור לכ"ד טבת תקע"ג איתקטיר בחד קטירא לחיי עלמא והשיב נשמתו הטוהרה ליוצרה בשבתו בכפר פיינענא. ומנוחתו כבוד בעיר האדיטש הסמוכה.

אודות הסתלקותו, כותבים בניו הק': "כמה נוראות ונפלאות שנראה ממנו זי"ע באותן הימים שלפני הסתלקותו, לא פסק פומיה מגירסא עד יום מנוחתו, ואחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעת צלולה ומיושבת ובדביקות נפלאה במוצאי שב"ק כ"ד טבת תקע"ג בחד קטירא איתקטיר ביה בקוב"ה... אליו נשא את נפשו בשמחה ובטוב לבב כאשר נראה בעליל לכל העומדים שמה אשר נתפלאו ונשתוממו על המראה". זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. (גל' רחשי לב).

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע גוע קודש מחצבתו דור שביעי לגדול הדורות המהר"ל מפראג זי"ע. נולד ח"י אלו תק"ה לאביו הרה"ק רבי ברוך מליאזני.

בהגיעו למצות היה כבר בקי בכל חדרי תורה, כעדותו של הג"ר יעקב מפלענצנא זצ"ל בעל "ישועות יעקב" על המדרש, שכתב עליו בפנקס חב"א קדישא של קהילת ליאזני באותה תקופה: "... בנתמלא שנת ה'ג' וכו', ה"ה החכם המופלג תנא ופליג החתן מוה"ר שניאור זלמן בהרב המופלג מוה"ר ב, דין זרע ברוך, זה ינחמנו כי סליק לגבוה בין אסיפת חכמים". בהגיעו לגיל ט"ו דברו בו נכבדות עם אחד מנגידי וחשובי העיר וויטעבסק רבי יהודה לייב סגל.

לאחר נישואיו עלה ונתעלה כאחד הגדולים, ושמו יצא לתהלה כגאון אדיר וחכם מופלא בכל מקצועות התורה אשר כל רז לא אניס ליה.

כשהיה רבינו הזקן אברך צעיר וגר אצל חותנו בויטבסק, הגה בתורה יומם ולילה עד השעות הקטנות של הלילה היה שוקד על תלמודו בבית המדרש. באותו איזור התגורר לו הפריץ, כשבחצרו מסתובבים שני כלבים עזי נפש אוכלי אדם בדרך כלל, בשעה מאוחרת מאוד, כשהאנשים כבר נמים את שנתם, היה משחררם להסתובב ברחובות.

תושבי האיזור כבר ידעו שאוי לו למי שיקלע בדרכם, ונמנעו מלצאת מביתם בשעות אלו. באחד הלילות, בדיוק כשסיים רבינו את לימודו ושב לביתו, שחרר הפריץ את כלביו, ועוד קודם שהבחין באברך הצעיר שעטו הכלבים לעברו. הפריץ כבר תיאר לעצמו את ההמשך, אך לגודל הפתעתו האברך ממשיך ללכת שליו והכלבים ניגשים והולכים בנחת ליד רגליו, מסתובבים וחוזרים. למחרת ניגש הפריץ לבית חותנו של רבינו ר' יהודה לייב סג"ל, והחל מתעניין אצלו אודות זהותו של האברך השווה אצלו.

חותנו ר' יהודה לייב נבהל; מי יודע אם לא הכעיס את הפריץ. 'זה רק מה שחסר לו' הרהר לעצמו, והחל להמליץ בעדו: "הוא אדם טוב, בודאי שלא יזיק או יפגע באחד בכוונה תחילה". "הוא אינו אדם", פסק הפריץ. המשיך הרי"ל להגן על חתנו: "מה זאת אומרת? אני מכיר, הוא מאוד עדין". ביאר הפריץ את דבריו: "אילו היה אדם, כלביי היו קורעים אותו זה מכבר לגזרים", סיים את דבריו ופנה לדרוכו.

לפני שהגיע רבינו לשנת העשרים לחייו נסע למעזריטש, בבואו אל הקודש נענה ואמר: ברוך ה' שהנחני בדרך האמת. רבינו זכה לקירוב, וחיבה יתירה נודעת לו מרבו המגיד הגדול שבחר בו ללמוד עם בנו יחידו הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע סדר לימודים היה בנגלה ובנסתר, ובעוד שרבינו הורה למלאך את לימוד הנגלה, היה המלאך רבו בנסתר.

וכך כתב רבינו בעצמו באגרת להרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע שדבריו בחסידות הם

"אמרי פה קדוש רבינו הגדול זלה"ה ובנו נ"ע ממעזריטש".

בי"ט כסלו תקל"ג נסתלק רבו הגדול באניפאל. בשעת הטרה ערכו ה"חברא קדישא" תלמידי המגיד גורל על זכות הטרה, ונפל בחלקו של רבינו לטהר את ראשו, כפי שהיה רשום על גבי הפתק "ראשו כתם פז", וכשהטבילוהו במקוה נענה ואמר: "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, לפיכך יניחו את המגיד לטבול בעצמו, וכך הוה שראו שטבל ג' פעמים".

לאחר הסתלקות רבו קיבל עליו מרותו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מויטעבסק זי"ע, עד שעלה רבו זה לאר"י יחד עם רעו וידידו הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע בשנת תקל"ז. בעלותם, ליווה אותם עד מאהליב, ואף היה ברצון קדשו להצטרף אליהם, אלא שחזקה עליו הוראת רבו שיחזור למדינת רייסין, להנהיג את בית החסידים שם.

בשנת תקמ"ו פונה אליו רבו באגרת (שנדפסה בסוף ספה"ק "פרי הארץ") שיקבל על עצמו בפועל את ההנהגה "ולך בכחך זה והושעת את ישראל", ומסיים שם "אהובי ידידי, חזק והתחזק לעצור בעם, כי עשה תעשה ויכול תוכל". או אז החל להנהיג את העם, ועל ידו נתפשטה תורת החסידות ברחבי רוסיא וליטא, תוך כדי מערכה קשה של רדיפות והתנגדות עזה.

בשנת תקע"ב פרצה מלחמת נאפוליון קיסר צרפת עם אלכסנדר קיסר רוסיא. בעל התניא הרבה להעתיק למפתחו של נאפוליון, כשנימוקו עמו, שהראו לו משמים שאם ינצח נפוליון "ירבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל מאביהם שבשמים. ואם ינצח אדונינו אלכסנדר (קיסר רוסיא) אם כי ירבה העוני בישראל ושפל קרן ישראל, אבל יתקשרו

מהיכן הוא יודע היכן עומדים עכשיו מחוגי השעון

סיפר הרה"ק רבי יוסף גרינוואלד מפאפא זי"ע הרבה פעמים ממהרש"ו מליאדי זצ"ל בעל ה"תניא", שכאשר ישב כלאו בבית האסורים של מלכות רוסיה, הניחוהו בחדר אפל כדי לצערו ולא היו יכולים להבחין שם אימתי יום ואימתי לילה, ביקש הסוהר ששמר עליו לקנטר אותו, והיה שואל מידי פעם שיאמר לו באיזו שעה הם עומדים עכשיו, ותמיד ענה לו מהרש"ו איזו השעה כעת. בדייקנות להפליא.

השומר הגוי השתומם מאד על המחזה, מהיכן הוא יודע היכן עומדים עכשיו מחוגי השעון, אבל מהרש"ו הסביר אח"כ לאנשיו שהענין פשוט ביותר, שכן בכל שעה מן היום מתנוצץ אור אחר משנים עשר צרופי שם הוי"ה ב"ה, ומחמת שהוא מרגיש את האורה נקל לו לדעת תמיד באיזו שעה עומדים כעת.

(תולדות ויחי יוסף עמ' קפ"ב)

כך סידר הרב שמואל מונקס את ה'מקובל' המדומה

בימי אדמו"ר הזקן מליובאוויטש זי"ע הי' איש אחד שלמד קבלה והעריך עצמו כידען בקבלה. פעם היו לו כמה קושיות בקבלה, החליט לנסוע אל אדמו"ר הזקן בעל התניא זי"ע, ולנסותו אם אמנם אדם כה גדול הוא כפי שמפורסם...

בדרכו נפגש עם החסיד הנודע ר' שמואל מונקס ז"ל, וישאלהו ר' שמואל מי הוא ולאן הוא נוסע, סיפר לו ה'מקובל' מטרת נסיעתו, אמר לו ר' שמואל גם אני נוסע לליאזנא לתהות על קנקנו ומה טוב ומה נעים שנפגשנו...

ור' שמואל בקשו שיספר לו את שאלותיו,

הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע

בעל אורח לחיים
כ"ז טבת תקע"ו

וכללות ישראל הם כולם ניצוצות מנשמתו, מנהון בידין וכו', וכמו שכתבו בספרים (עיין טעמי המצות פרשת קדושים), ולפעמים מכה אדם עצמו מכה גדולה בשוגג בלי דעת, והראש הוא מלך הגוף (עיין שבת סא.), אם יקח אדם זה מקל ויכה לידו שהכה אותו בלי דעת הלא לחסר דעה יחשב, ולמה יכאיב עוד לעצמו, כן ממש הדבר הזה שהוא נפש אחת עם חברו, וחבירו עושה לו רעה מפני חסרון דעת שבו, וכשישלם לו רעה יכאיב לעצמו, אלא יחשוב שהכל מאת השם יתברך והרבה שלוחין לו יתברך (זוה"ק ח"ב כח.).

ושאלתי לו עוד, אם רואין אדם רשע לפני המקום האיך אפשר לאהוב אותו, והשיב לי הלא נשמת כל אדם חלק אלהי ממעל (עיין זוה"ק ח"א מז.), ועל כן יהיה לו רחמנות על השי"ת שהניצוץ הקדוש שלו נלכד בקליפות, עכ"ד, ודברי פי חכם חן.

והוסיף וכתב כן עוד (פרשת שמיני): ועיין בפרשת וישב ששאלתי פי אדמו"ר הגאון החסיד בוצינא קדישא מוה"ר שמואל שמעלקי זלה"ה איך מקיימין ואהבת לרעך כמוך באמת, והוא עשה לי רעה, והסביר לי הלא כל ישראל נפש אחת, ופעמים שאדם עושה לעצמו בשוגג קרוב למזיד חבורה גדולה, והראש הוא מלך על האברים אם יעשה זה האדם בשכלו שבראשו ויכה היד או הרגל שלו שעשו לו החבורה גדולה, יחשב זה למשוגע ומבוהל שיגרום לעצמו עוד צער, וכן בכאן כיון שכל ישראל אחדות גמור יגרום לעצמו עוד צער.

(ספיר ויהלום שופטים ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעַךְ כְּמוֹךְ אֲנִי ה', ודבר נפלא הביא הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זיע"א בשם רבו הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א לפרש טעם נכון מפני מה אין לאדם לנקום ולנטור לרעהו, שכן כל ישראל כאיש אחד הם ונמצא שבנקמתו הרי הוא עושה מוסיף ומרע לעצמו.

ואלו דבריו בספר 'אורח לחיים' (פרשת נח): שמעתי מאדוני מורי ורבי הרב הגאון בוצינא קדישא מוהר"ר שמואל שמעלקי זלה"ה אב"ד דק"ק ניקלשפארג בימי חורפי ששאלתי אותו האיך מקיימים מצות 'אהבת לרעך כמוך', וחבירי עושה לי רעות.

והשיב לי בשכל שאוכל לקבל ממנו: הלא כל נשמת ישראל אחת הן, נשמת אדם הראשון

הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע נולד לאביו רבי גדליה מזאלקאווא (בהרב רבי בנימין וואלף) שהיה מתלמידי המגיד ממעזריטש.

הוא היה חתן הגה"ק בעל ההפלאה, ובזו"ש חתן רבי יששכר דוב בער מזלאטשוב. למד אצל המגיד ממעזריטש, המגיד מזלאטשוב, ורבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע. הוא היה רב בזבורוב, ולאחר הסתלקות חותנו מילא את מקומו בזלאטשוב. ספריו: אורח לחיים עה"ת, פרי חיים על אבות והגש"פ. רבים מגדולי וצדיקי הדור נתנו הסכמה על ספרו אורח לחיים: הגה"ק בעל קדו"ל מברדיטשוב, החוזה מלובלין, המגיד מקאזניץ, רבי מענדיל מרימאנוב, בעל באמ"ח, אפטער רב, ר"מ מקרעמניץ, בעל ישועות יעקב מלובוב, הג' בעל יד אפרים, רא"י מסאדיגורא. נסתלק כ"ז טבת תקע"ו.

הוא לא השאיר אחריו צאצאים, ובנו חורגו רבי יוסף עזריאל ביליג אב"ד גוליגור הדפיס את ספרו. הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד [שהיה ש"ב] כותב עליו בהסכמתו לספרו: "והיה אדם גדול בתורה ובחסידות, והיה שוהה בתפילתו כמעט רובו של יום, ועסקן גדול בצדקות וגמ"ח, ורבים השיב מעוון, והיה יודע בתעלומות חכמה וסתרי תורה, והרבה קיבל מרבו הגאון החסיד המפורסם מו"ה שמעלקא ז"ל ואחיו מחו"ה הגאון המפורסם מו"ה פנחס ז"ל שהוא היה חותנו הראשון."

הלא כל נשמת ישראל

אחת הן

בפרשת קדושים נאמר (ויקרא יט יח): 'לא תקם

הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל

גאב"ד מונטריאל - קנדה
כ"ז טבת תשנ"ח

וגורש לשנחאי. בשנת תש"א הגיע לקנדה, ואת פרשת תלאותיו תיאר בספר זכרונות שהוציא בשנת תש"ה. בקנדה נתקבל כמרא דאתרא בקהילת "עדת ישורון" במונטריאל וראש ישיבת "מרכז התורה". אחד כך נעשה ליו"ר ועד הרבנים והגאב"ד דמונטריאל קנדה, והרב הראש למדינת קנדה.

הרב הירשפרונג היה משיירי כנסת הגדולה של גאוני פולין, והיה נחשב לאחד הבקאים הגדולים ביותר בדורנו בש"ס ופוסקים השגורים על לשונו בעל פה, וזאת בנוסף לחריפותו הרבה שהתבטא בשעוריו העמוקים ובחידושי תורה שלו, עם זאת, הרי היה עניו ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. רודף שלום, בעל חסד, ועוסק בצרכי ציבור באמונה. נתבקש לשיבה של מעלה ביום כ"ז טבת תשנ"ח.

נולד בעיירה דוקלא בשנת תרע"ב לאביו הרה"ג רבי חיים חתנו של הראב"ד הגאון רב דוד צבי והזמן זצ"ל. למד אצל סבו, ואח"כ נעשה לתלמידו המובהק וחביבו של הגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין. רבו העיד עליו, כבר אז שהוא יודע 2,200 דפי גמרא בעל פה.

בגיל בר מצוה הדפיס את ספרו הראשון "פרי פנחס", ואח"כ החל לערוך את הירחון התורני "אהל תורה" ובו חידושי תורה מתלמידי החכמים שבדור. לאחר פטירת הרב שפירא נעשה רב פנחס הבוחן לתלמידים החדשים שבאו בשער ישיבת יח"ל.

בזמן השואה הצליח בחסדי ה' להמלט ממחנה ריכוז, ואח"כ הצליח לגנוב את הגבול מהשטח הסובייטי לליטא, משם נסע דרך סיביד לקובה

מפי רבי משה אלברט

הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל פגש בשמחה ראש ישיבה אחד ודיברו כמובן בדברי תורה, שאלו ר' פנחס האם יודע כבודו מה המקור לדין שצריך לשבת בברכת המזון, לא זכר הראש ישיבה וביקש מהגאון ר' פנחס שיגיד לו.

אמר לו הגאון אומרים על כך רמז, הרי כתוב 'ואכלת ושבעת וברכת' ודורשים 'ושב - עת

ברכת', תשב בשעה שתברך.

הראש ישיבה חייך ושאל מי הרבי החסידי שאמר ווארט זה.

ענה לו הגאון, יהודי בשם 'ר' משה אלברט'. חשב הראש ישיבה שמדובר באיזה 'חסידישער יוד', וחייך כמנצח שבאמת קלע למטרה שווארט כזה מתאים לחסידישערס לחלק מילת 'ושבעת' לשתי מילים 'שב בעת'.

אמר לו הגאון יעיין כבודו במסכת ברכות דף נ"א ע"ב בתוספות ד"ה והלכתא' וזה לשונו שם: "בכולהו יושב ומברך, לפי שברכת המזון דאורייתא החמירו בה להיות יושב ומברך, שהרי עשרה דברים נאמרו בו, מה שאין כן בשאר ברכות, והוא נוטריקון ואכלת ושבעת שב עת וברכת לברכת המזון - מפי רבי משה אלברט..." (ניצוצי אש פנחס, עמ' צו)

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זי"ע בעל ה"שמח ישראל" כ"ט טבת תר"ע

עצה להתגבר על אימתא דציבורא

נכנס ובא חזן אל הרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זיע"א ותינה לפניו את צערו: יש לו אימתא דציבורא גדולה, וכשהוא מתפלל לפני התיבה הרי הוא רועד ומרתת, ומשכך הוא טועה לעתים קרובות ואין החזנות שלו עולה יפה, הציבור צוחק ומגחך ממנו והוא דואג על פרנסתו מה תהא עליה.

הכיר בו הישמח ישראל שאין הוא ירא שמים מרבים ועיקר מחשבתו בשעה שהוא עומד לפני התיבה היא רק שימצא חן בעיני ציבור המתפללים, ולכן דעתו בעת התפלה נתונה רק על החזנות ולא על תוכן וכוונת התפלה. משכך נענה הישמח ישראל ואמר לו: כשאתה מתפלל לפני הציבור, אכן יש לך אימתא דציבורא, אולם אם תתפלל רק לפני הקב"ה, הרי ממנו אין לך יראת שמים מופלגה, וכך לא יהיו לך טעויות והציבור לא יצחק... הבין החזן את עומק תשובתו של הישמח ישראל והכיר בכך כי עליו להתחזק יותר באימתא דשמיא ופחות באימתא דציבורא, וכך בוודאי שתפלתו תעלה לרצון ודעת המקום ודעת הבריות תהא נוחה ממנו

(ספיר ויהלום אחרי פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

של האדמו"ר הזקן, היות ובין החסידים היו רבנים ידועים, ותוך כדי נכנס רבי אלי' חיים מיזל מי שהיה רבה של לודז', ושאל מה סיבת ההתכנסות, וענו לו, מאחר ונשארו כצאן ללא רועה, אנו מתייעצים מי ישב בראש, ענה להם רבה של לודז', "אין שום ספק כי מקומו ימלא בנו רבי ירחמיאל ישראל יצחק", והסכימו עמו כולם.

גם הוא כאביו נזדכך ביסורים קשים, עד אשר נצחו אראלים את המצוקים ועלה למרומים ביום ב' כ"ט טבת תר"ע.

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר נולד בשנת תרי"ג בעיר טורצ'ין, לאביו הרה"ק רבי יחיאל דנציגר אביו רבי יחיאל שהיה בעצמו ענק שבענקים, העניק לו מתורתו. ולקחו עמו לנסיעותיו לאדמו"ר"ם מווארק'.

ופעם אחת בעת שלקחו אביו להרה"ק רבי יעקב ארי' מראדזמין אמר עליו האדמו"ר שיעוד ירוצו אחריו חסידים רבים מאחר ויש לו חן של יוסף הצדיק, ועוד התבטא עליו ואמר שיש לו נשמת האור החיים הק'. הגאון רבי יוסף ישע בער סלובצ'יק אמר עליו פעם שהוא מהלומדים הראשונים בפולין.

בעת ששהה הגאון רבי יעקב דוד הרידב"ז באלכסנדר נהג לבוא לפניו להתפלל עמו בסוגיות שונות בירושלמי, הרידב"ז שחיבר פרוש נרחב על הירושלמי ידע להעריך את ידיעותיו, ולפני שהרידב"ז נפרד ממנו שאלו הרידב"ז, רבי, מניין יודע אתה את הירושלמי כל כך טוב, הרי אף פעם לא רואים אותך לומד, ענה הוא לרידב"ז בבדיחותא: "וכי מה רצית, שאגלה לך את הסוד, הרי אז גם אתה לא תלמד".

היה יודע כבעל זכרון עצום, עד שהרבה מגדולי דורו התפעלו מכוח זכרונו. לאחר הסתלקות אביו זי"ע בשנת תרנ"ד, הכתירוהו החסידים תחת אביו ומסופר כי עם פטירת אביו ישבו ראשי החסידים, והתייעצו ביניהם מי ימלא את מקומו

אמירת תהלים

הבחין בשואב המים כשהוא טועם מהחלות הטריות. משום מה, מעשה זה של שואב המים עורר את כעסו של הגביר וחמתו בערה בו מאוד. ממקומו בראש המסובים קם הגביר ופנה בצעדים זריזים אל מקומו של שואב המים, ובחרי אף גער בו במילים קשות על כך שקפץ בראש ונטל ידיו לסעודה לפני כל הקרואים הנכבדים. אם לא היה די לגביר בעצם דברי התוכחה התקיפים שהשמיע לשואב המים, לא נח דעתו עד שהפליט לעברו בלשון לעג ובזלזול: "דער תהלים זאגער", לאמור: אין אתה אלא אדם פשוט שכל ידיעותיו מצטמצמות באמירת פרקי תהלים גרידא.

בשמוע העני את גערות הגביר, ובפרט את כינוי הגנאי שהצמיד לו "דער תהלים זאגער", הבין כי הוא כבר אינו רצוי בסעודה. בשל כך הוא עזב את החלה אותה התחיל לאכול וילך לביתו כשהוא מבויש וחפוי ראש, וכמובן רעב ביותר. כחלוף זמן מה סיימו הרבנים את שרשרת הדרשות, וכל הקרואים הוזמנו ליטול ידיים לסעודה, ואיש לא שם לב להעדרו של העני.

הסעודה נמשכה אל תוך הלילה, מנות מכובדות הוגשו לסועדים ויין נשפך כמים, ועם סיומה שבו כל המוזמנים לביתם. גם הגביר עצמו חזר לביתו שמח וטוב לב על הזכות הגדולה שזכה לקיים מצות כתיבת ספר תורה ועל סעודת המצוה המפוארת שנחוגה בהשתתפות המון רב וקהל חוגג. מזכרונו של הגביר נשמת כליל זכרון התקרית שארעה לו עם שואב המים לפני תחילת הסעודה.

דפיקות שנשמעו לפתע על פתח הבית העירו את הגביר ממחשבותיו. הוא פונה לדלת, שם הוא פוגש אדם שהוא אינו מכיר המזמין אותו לבוא עימו. הגביר, מבלי לחשוב יתר על המידה, נענה לבקשה והוא הולך עם אותו אדם זר. לא מספיק הגביר ללכת יותר מכמה פסיעות עד שרוח סערה תופסת אותו בכנפיה ומעיפה אותו למרחקים, כשלתע הגביר מוצא את עצמו עומד בתוך יער עבות. פחד איום אחז בגביר באותה שעה שהוא מצא עצמו עומד בודד במקום השומם הזה. אותו האדם שבא להזמין אותו, נעלם כאילו בלעה אותו האדמה, ואילו הוא נמצא כאן הרחק מביתו ומעיר מולדתו. ניסה הגביר ללכת לכאן ולכאן אלא שמכל עבר הוא היה מוקף בעצים גבוהים, אלא שלפתע היה נדמה לו כי הוא מבחין בנקודת אור רחוקה.

לא ידע הגביר אם דמיונו מתעתע בו או שמא אכן יש שם אור כלשהוא. במחשבה שניה, לא ידע הגביר אם אכן אותה נקודת אור טובה היא לו, שהרי מרבית הסיכויים הם שאין זה אלא מאורת שודדים וגזלנים שקבעו את מקום מושבם בעומקו של היער ומשם הם יוצאים לפרשות דרכים ומלסטמים את הבריות. לאחר מחשבות רבות החליט הגביר להתקדם בחשאי אל עבר נקודת האור ולבדוק בהירות במה דברים אמורים.

ככל שהתקדם הגביר לעבר נקודת האור הוא זיהה שמדובר בבית הממוקם בתוך היער ומתוך חלונותיו מבהיק אור גדול. התקדם הגביר בחשאי, לכל יבחינו בו יושבי הבית, והטה אוזן לנעשה בו. לפתע שמע הגביר קול יוצא מהבית ואומר: "פנו מקום לדוד מלך ישראל". שוב נשמע קול האומר: "ברוך הבא דוד מלך ישראל". אחרי כן יצא קול קורא: "פנו מקום לרבי ישראל בעל שם טוב", ולאחריו קול מבשר: "ברוך הבא רבי ישראל בעל שם טוב".

ביקש האיש להציץ בחלון ולראות במה דברים אמורים, אלא שהאור שבקע מהחלונות היה כה מבהיק עד שלא ניתן היה להביט פנימה. רק בקושי רב הצליח הגביר להעיף מבט קלוש בדמותו של רבי ישראל

סיפר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זיע"א, בעל 'אהבת שלום': באחת הערים הסמוכה לעיר מעז'יבוז', במרחק של כארבעה ק"מ ממנה, התגורר יהודי שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו. יהודי תלמיד חכם וירא שמים מופלג, והון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. שיושב היה בכבודו של עולם ועוסק בתורה ובמעשים טובים.

ביום מהימים החליט הגביר לקיים את מצות כתיבת ספר תורה. אלא שלא בעוד ספר תורה ביקש הגביר לזכות, אלא בספר תורה שעדיין לא נראה כמוהו ליופי ולחן. יהא זה ספר תורה נאה ומהודר שיהיה עשוי וכתוב בכל החומרות וההידורים הקיימים. כך, סבור היה הגביר שבזה יזכה לקיים בשלמות ומן המובחר את מצות 'עתה כתבו לכם', ולאחר שיתרום את הספר לבית הכנסת המרכזי של העיר, הוא אף יזכה את הרבים לצאת ידי חובתם בקריאת התורה מתוך ספר תורה כלייל השלימות.

תחילה לכל, רכש הגביר עגלים רכים, שחטם ואת בשרם חילק לעניים, ואילו את העורות מסר לבורסקאי כדי שיעבד אותם לשמה ויכין מהם קלף מהודר לשם כתיבת ספר התורה. בד בבד הזמין הגביר סופר מומחה, חד בדרא, שיבוא ויישב בביתו, כשכל מזונותיו עליו ואף יקבל שכר הגון לצורך פרנסת ביתו, כדי שהוא יכתוב את הספר במתינות ובכל ההידורים. הכתיבה נמשכה מספר שנים עד שבסופו של דבר יכול היה הגביר לברך על המוגמר ולהחזיק את הספר המושלם.

לגודל התרגשותו של הגביר מהמצוה המהודרת שבאה לידו, נמנה וגמר לעשות משתה גדול לגמרה של תורה, סעודה מפוארת כיז המלך, בבשר ודגים וכל מטעמים. לסעודה הגדולה הזמין את כל אנשי עירו, שאכן נקבצו ובאו בשעה היעודה לשמחת התורה. לפני תחילת סעודת המצוה, נשאו רבני העיר דברים נרגשים לכבוד המאורע, ומשהתארכה השעה, חשב לעצמו אחד האורחים כי איש לא ישים לב אם הוא ישקיט את רעבונו ויאכל מהחלות שכבר היו מסודרים על השולחנות. אותו אורח איש עני וקשה יום היה. במקצועו היה שואב מים מהבאר העירונית ומספק את המים לתושבי העיר תמורת מספר פרוטות. עבודה קשה הייתה זו, אך שואב המים היה שמח בחלקו.

לצערו הרב של שואב המים הוא כמעט ולא ידע כלום, ללמוד פרק משניות הוא לא ידע, ובקושי הבין פשוטו של מקרא בפרשת השבוע.

עם זאת להתפלל היה יודע ואף לומר פרקי תהלים. כיון שכן היה רגיל שואב המים בכל עת מצוא להרבות ולומר פרקי תהלים, ובכל רגע פנוי היה שופך את לבו בפני בורא העולמים במזמוריו של נעים זמירות ישראל. ברבות השנים נעשו מזמורי התהלים שגורים על לשונו של שואב המים ויכול היה לאמרם כאוות נפשו, גם בשעה שכדי המים הכבדים היו מצויים על שכמו ואין באפשרותו להעזר באותיות המחכימות שבסידור.

שואב המים שעבד קשה במשך כל אותו היום לשאת שוב ושוב דליי מים מהבאר אל הבתים, היה רעב מאוד. בכל יום הוא כבר היה מקדים ושובר את רעבונו לפני שעה או שתיים, אלא שבאותו היום הוא סבר שחבל לו לאכול לחם קיבר ומעט בצל בשעה שארוחת מלכים מזומנת לו, ובאתרא דליעול ירקא ליעול בישראל וכוורא. אלא שהדרשות נמשכו ונמשכו ושואב המים חשב שהוא עומד להתעלף מרעב.

החליט שואב המים שהיות והוא יושב בקצה של האולם, איש לא יבחין במעשיו. הוא יוכל ליטול ידיים בחשאי ובעוד שהרבנים ממשיכים לדרוש כיד ה' הטובה עליהם, הוא ישבור את רעבונו הכבד. אלא שלמזלו הביש לא כך היה, דווקא הגביר חתן השמחה הגדולה

תכף לאחר הסעודה יצא הגביר ונסע למעז'יבוז, אל רבינו הבעל שם טוב. תיכף בהכנסו אל הקודש פנימה זיהה הגביר כי אכן זהו הסניגור שהמליץ טוב למענו והציל אותו מהדין הקשה שהיה יכול לבוא עליו. מרוב פחד נפל הגביר על רצפת החדר והתעלף

ממעז'בוז' הוא עדיין לא ביקר במעונו, נענו ואמרו בבית דין של מעלה שאף על זה ראוי שיקבל עונש. ואף על זאת פתח הבעל שם טוב ולימד זכות עליו שהוא לא ידע והכיר, ויש לידע אותו בכך על מנת שיקבל על עצמו אכן לתקן את המעוות.

תיכף נשמע קול השואל את הגביר: האם אתה מקבל על עצמך את שני פסקיו של הבעל שם טוב? האם מתחייב אתה לפייס את שואב המים ברבים ולספר לכל בני עירך את מעלת וחשיבות אמירת מזמורי תהלים? האם אתה מתחייב שתבוא להסתופף בצילו של הבעל שם טוב? נענה הגביר ואמר בבכיה מרובה שאכן הוא מקבל על עצמו לעשות ככל אשר נצטווה. עם סיום דבריו, הרגיש הגביר שעמוד ענן מגיע ומחזיר אותו לפתח ביתו.

עם אור הבוקר קרא הגביר לאנשי ביתו ולעושי רצונו וציווה אותם להודיע לכל בני העיר כי הוא חוזר ועושה סעודה גדולה לכל בני העיר באותו מקום ובאותה שעה שבה התקיים אמש הסעודה לגמרה של תורה. הגביר ביקש להודיע כי יש לו עניין מיוחד שכולם יבואו להשתתף, וכי מוכנת ומזומנת עבור כולם סעודה רבתה כי ה' הטובה עליו. שליח מיוחד נשלח גם אל שואב המים וביקשו באופן אישי, בשם הגביר, לבוא ולהשתתף במעמד.

בני העיר המשתוממים לנוכח עניין זה שנשגב מהבנתם חזרו ומילאו את האולם בשעה היעודה. הפעם לא היו דרשות, והציבור הסב מיד לסעודת המצוה. בעיצומה של הסעודה ביקש הגביר משואב המים שיזאיל ויעלה אל הבמה, לשבת יחד עימו ולשמוע את אשר יש לו לומר. כיון שעלה שואב המים, פתח הגביר וסיפר בהתרגשות רבה את כל המאורע שקרה עימו. הגביר הוציא סכום כסף גדול ונתן לשואב המים על מנת לפייסו, ולציבור כולו הוא קרא לדעת להוקיר ולכבד את מזמורי התהלים הקדושים.

תכף לאחר הסעודה יצא הגביר ונסע למעז'בוז', אל רבינו הבעל שם טוב. תיכף בהכנסו אל הקודש פנימה זיהה הגביר כי אכן זהו הסניגור שהמליץ טוב למענו והציל אותו מהדין הקשה שהיה יכול לבוא עליו. מרוב פחד נפל הגביר על רצפת החדר והתעלף. בני הבית מיהרו להשיב את רוחו, וכשהוא התאושש וביקש לספר את כל המעשה באזני הבעל שם טוב, נענה הבעל שם טוב ואמר: "אין צורך שתספר, הרי אני עצמי הייתי שם ואני יודע את כל אשר נעשה שם!"

פתח הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע"א ואמר ('ליקוטי מוהר"ן') תניינא תורה (עג): 'מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה... ועל ידי אמירת תהלים, אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה'.

ובזה מפרש רבי נחמן את דברי הפסוק (שמות א א): 'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ, שְׁסוּפֵי הַתִּיבוֹת הֵם אוֹתוֹת תְּהִלִּים וְאוֹתוֹת תְּשׁוּבָה, כִּי עַל יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים זֹכִין לַתְּשׁוּבָה.' 'זוה שאנו רואין שבימי תשובה, דהיינו באלול ועשרת ימי תשובה, כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה כנ"ל. וע"כ הוא דבר גדול מאד, לעסוק תמיד באמירת תהלים. כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד להשי"י, אשרי שיאחז בו.'

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בעל שם טוב, שאת שמעו הוא חשב. החל הגביר לחשוב: איך באמת יתכן שהזמנתי לשמחת הכנסת הספר תורה את כל הרבנים מהאזור, ואילו את רבי ישראל בעל שם טוב לא הזמנתי, אלא שחוט מחשבותיו ניתק במהירות, כיון שהוא שמע שהחלו עוסקים בענייניו, באיש העומד כעת מחוץ לבית ומקשיב לנעשה בו.

הנה הוא שומע את רבי ישראל בעל שם טוב פותח ושואל: "מפני מה יושב איש ישראל הזה בחוץ, ועל מה הביאוהו הנה?" ואת דוד המלך עונה כי הוא הזמין את האיש הזה לדין תורה בתביעה שיש לו עליו, וכי הוא מבקש שרבי ישראל בעל שם טוב הוא שיהיה הדיין של איש זה ויכריע מה יעלה בגורלו.

פתח דוד המלך וטען: הכל יודעים כמה דמעות שפכתי על מזמורי התהלים הקדושים אותם חיברתי ברוח הקודש עד אשר זכיתי שיעלו לרצון ולריח ניחוח לפני קוני ובוראי ותהיה סגולתם בדוקה ומנוסה לבטל ולהסיר את כל הקטרוגים והדינים הקשים מעל בני ישראל ויהיה בכוחם לקרוע רוע גזר דין אפילו של שבעים שנה, ועוד זאת פעלתי שתהא נחשבת קריאת מזמורי תהלים שלי כאדם העוסק בתורת נגעים ואהלות. והנה לפני כמה שעות קם האיש הזה אשר כעת מצוי מחוץ לבית ובפני קהל ועדה עמד וביזה לעין כל יהודי

אשר ספר התהלים לא מש מפיו, וכינה אותו בלשון 'דער תהילים זאגער', בסגנון שיש בו גנאי וזלזול לאמירת התהלים, משל כאילו יש באמירת התהילים איזה חסרון חלילה.

לאחר שסיים דוד המלך את דבריו הללו, פנה אל הבעל שם טוב וביקש הימנו שיוציא פסק דין על איש זה בגין מעשהו זה. למותר לציין כי אימת מוות נפלה על מיודעינו הגביר שנוכח בכל אשר עשה והבין היטב כי גדול חטאו ועונו מנשוא, ועתה הוא עומד לשלם מחיר כבד ביותר על דיבוריו הנלוזים.

פתח הבעל שם טוב ואמר: בוודאי שצדקו ונאמנו דברי דוד מלך ישראל, אבל מה יתן ומה יוסיף עונש ככל שיהיה אשר יוטל על האיש, וכי בזה יתוקן העוול שעשה? וכי בזה יבואו אנשים להכיר ולדעת עד כמה גדולה היא מעלת אמירת תהלים? מה גם שאיש זה שבדינו אנו עוסקים הוא איש ירא ושלם, הוגה בתורה ומרבה במעשים טובים, ואף מכשול זה שיצא מתחת ידו היה בשעת סעודת מצוה אליה הזמין את כל בני העיר לכבודה של תורה. לפיכך מהראוי לנהוג עמו באופן של לפנים משורת הדין ושלא יקוב הדין את ההר.

אי לכך, מבקש אני להכריע, המשיך הבעל שם טוב ואמר את פסק הדין: כי זאת יעשה האיש ויחיה, ישוב האיש תיכף ומיד אל ביתו, ובהזדמנות הראשונה יעמוד בפני הציבור כולו ולא זו בלבד שעליו לפייס במעמד זה את שואב המים על בזיונו הרי שאף זאת יספר באוזני כל המשתתפים את אשר ארע עמו כאן, למען ישמעו וייראו ומכאן ילמדו ליראה את ה' ולדעת עד היכן מגיע כוחם של מזמורי תהלים ושל אומרי תהלים. זו תהיה תשובת המשקל שעל האיש לעשות, וסר עונו וחטאתו תכופר.

פנה הבעל שם טוב אל דוד המלך ואמר: האם אדוננו המלך דוד מסכים להכרעת פסק דין זה? נענה דוד המלך ואמר שאכן מסכים הוא, אלא שצריך לשאול את האיש עצמו העומד בחוץ האם הוא מקבל על עצמו לעשות כן.

כיון שהיו עוסקים שם בענייניו של האיש עלה ובא גם נידון נוסף: האם הגביר היה אי פעם להסתופף בצילו של הבעל שם טוב? כיון שענה הבעל שם טוב שלמרות שהגביר מתגורר במרחק לא רב

לא ידע הגביר אם דמיונו מתעתע בו או שמא אכן יש שם אור כלשהוא. במחשבה שניה, לא ידע הגביר אם אכן אותה נקודת אור טובה היא לו, שהרי מרבית הסיכויים הם שאין זה אלא מאורת שודדים וגזלנים שקבעו את מקום מושבם בעומקו של היער ומשם הם יוצאים לפרשות דרכים ומלסטמים את הבריות

חדש בממלכת התורה

חדש

סליחה גודרת סליחה - מאירים 23 סיפור מחיי החתם סופר

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' ומאירים את העולם סיפורי צדיקים לילדים.

סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי.

ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מושך עין מלאים במידע עשיר וערכי על השושלות החסידיות וגדולי התורה מדורות עברו המעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים.

עם הופעתם של כרכים נוספים בימים אלו, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וביופי כראוי לחינוך דורותינו בדרך ישראל סבא.

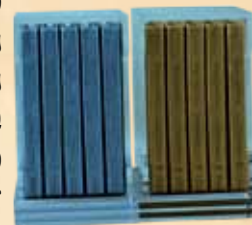

חדש

סט זמירות לשבת במעמד יוקרתי

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סט 5 זמירות לשבת ויו"ט במעמד מיוחד יוקרתי ומכובד. בגודל אלבומי, באותיות גדולות, ובעיצוב מרהיב עין. בגודל 14 ס"מ, וניתן לרכישה בשתי גוונים, זהב, כסף. מתאים מאד למתנה מכובדת ונאה. זמירות שירות ותשכחות למלך אל חי!

חדש

אורים ותומים המבואר ירמיה ופרקים בספר שמואל

מהדורת 'אלול'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

פירוש החכם הקדמון רבי מאיר עראמה זצ"ל מחבר ספר "מאיר תהלות", בנו של רבינו יצחק עראמה זצ"ל בעל עקידת יצחק, על ספר ירמיה ועל פרקים בספר שמואל פרשת קינת דוד שאול ויהונתן (פרק א), ופרשת ואלה דברי דוד האחרונים (פרק כג), עם ביאור משולב בתוך דברי רבינו המחבר, כדי להועיל להבנת הדברים, ובתוספת הערות וצינונים. כל הספר הוגה עפ"י דפוס ישן וכתב יד יחיד, עם הוספות ותיקונים רבים. נסדר מחדש, עם חלוקה לקטעים, סימני פיסוק, כותרות ביאור לכל קטע. כל אלו נסדרו בכלי מפואר, כמיטב ספרי 'ממלכת התורה עוז והדר'.

חדש

תניא המבואר כרך א - פרקים א-ה

מהדורת 'טוב לישראל'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'ליקוטי אמרים תניא' להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, במהדורה חדשה ומפוארת. עם ביאור משולב בתוך דברי רבינו המחבר זיע"א, כדי להועיל להבנת הדברים, ובתוספת ציונים והרחבות. עם ילקוט ביאורים נרחב פירושים והוספות לדבריו הק'. כל הספר הוגה עפ"י דפוסים ישנים, עם הוספות ותיקונים רבים. נסדר מחדש, עם חלוקה לקטעים, סימני פיסוק, כותרות לכל קטע. כל אלו נסדרו בכלי מפואר, כמיטב ספרי 'ממלכת התורה עוז והדר'.

חדש

זוהר המבואר 'הכתר והכבוד'

בראשית א (הקדמה-בראשית א)

מהדורת 'קרן טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'זוהר הקדוש' ערוך מחדש, מוגה ומזוקק ברקדוק רב עפ"י דפוסים ישנים. מבואר עם ביאור נכון ומדויק, בשפה ברורה ונעימה, המשולב בתוך תיבות הזוהר הק'. הביאור נערך עפ"י מפרשי זוהר, עם הערות וצינונים רבים, הפניות לפירושים רבים אחרים, להרחבת העניינים ולתועלת הבנת הלומדים.

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הִתָּא

חִזְ-תָּא

חִזְתָּא דְאִזְרֵייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

השפעת הראייה לשנים רבות

עד כמה גדולה השפעת הראייה על האדם נביט אל משה רבינו ע"ה שכתוב בו (שמות ב' ו') 'ותפתח ותראהו והנה נער בוכה' וביאר בתפארת שלמה (שם ד"ה א"י ותפתח) על פי דברי הזוהר הקדוש, כי היה בוכה על פגם הקדושה שהיה לו בנפשו בראייתו את בתיה בת פרעה, ומחמת זה היה נצרך להמתין עד שיהיה בן שמונים שנה שאז יוכל לגאול את ישראל, וכל זה היה כשהתגיירה, ובאם לא הייתה מתגיירת לא היה מציאיות למשה להיות הגואל, עכת"ד. הרי לנו דברים נוראים עד היכן מגיע כוחה של ראייה להרע או להיטיב, ובוודאי במידה טובה המרובה משפיע ראיית הצדיקים עוד יותר משמונים שנה.

ראיית פני הצדיק שבכל דור עד ביאת הגואל מבטלת כל מידות רעות

מעתה יובן ביתר ביאור דבריו כדרבנות שכתב במקום אחר (צו ד"ה פן), וזה לשון קדשו: וזה הענין פירסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם, שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק ואומר בלבבו, מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים. אבל באמת אין זה כלום כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המידות רעות דהיינו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות, עכד"ק.

ודבר זה נוהג בכל דור ודור, שאינו דבר שהיה פעם בדור הבעל שם טוב ע"ה ותלמידיו, אלא אותו הדבר הוא בדורנו כי מבלעדי זה לא היה לנו תקומה ח"ו, ועל זה כתב בתפארת שלמה (אמור ד"ה ויאמר): **ודבר זה גילה לנו הבעל שם טוב ז"ל בדורו, ומאז כן בכל דור ודור ודורשינו עד ביאת הגואל, כל הדבוק בהם יש להם עליה לכל הנשמות לא ידח מהם נדח.**

וְתַפְתַּח וְתִרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעֶר בֶּכֶה וְתַחְמַל עָלָיו וְתֹאמַר מִלֵּדֵי הַעֲבָרִים זֶה (ב, ו).

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

כל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים

וַיְהִי כִּי יֵרְאוּ הַמִּיּוֹלָדֹת אֶת הָאֱלֹקִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתָמִים (א, כא).

משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כפי שאמרו בגמרא לגבי משה מילתא זוטרתא היא, כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכיון שהיה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, ממילא זכה לשלימות היראה, כמו שאמרו חז"ל (שיהש"ר א א ט) שמידת היראה היא בבחינת סנדל לענוה, שנאמר (משלי כב ד) עקב ענוה יראת ה' (ידי משה על המדרש).

וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים [כי בשעה שגזר עליה פרעה להמית את תינוקות ישראל לא שמעה בקולו מרוב יראת שמים שהיתה בה, כמו שכתוב (שמות א' ז') 'ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים'], כמו שכתוב (שמות א' כא) 'ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה, וכיון שנולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים [כן הוא בחתם סופר (ברכות לג): בשם אב"ד פיורדא. [וכיון שהיה משה רבינו עניו מאוד בעיני עצמו, וראה שהוא עצמו נולד בשכר יראת שמים של אמו, על כן סבר שיראת שמים מלתא זוטרתא היא (תולדות יעקב יוסף פר' ויקהל)].

כיון שיראת ה' קודמת לאהבתו, כדאיתא בזוהר (ויקהל רטז). שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, לפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה', וגם אמרו (אבות פ"א מ"ב) שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם [וראה בתולדות יעקב יוסף (פר' תולדות): שמה רבינו פתח צינור יראה לדורו, כי הוא לוי בבחינת קו שמאל מפחד יצחק ששם היראה, ואהרן שהיה כהן היה איש החסד ופתח צינור אהבה. ועוד כתב בצפנת פענח (פר' בשלח) שכיון שפתח אהרן צינור של אהבה, לכן היה אוהב שלום ורודף שלום].

ולא משה רבינו לבדו, אלא כן הוא דרך הצדיקים שהם שלמים במדת היראה, כמו שנאמר אצל יצחק אבינו ע"ה (בראשית כו כח) 'ראו ראינו כי היה ה' עמך', לשון יראה. וכן אמר יוסף הצדיק ע"ה (שם מב יח) 'את האלקים אני ירא'. וכך אמר גם דוד המלך ע"ה (תהלים לד יב) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כל איש ישראל מלא שמות הקדושים

כל אתים שבתורה, כיון שהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' (דברים ו יג) פירש, עד שבא רבי עקיבא ודרש 'את ה' אלהיך תירא' לרבות תלמידי חכמים. מה הכוונה 'עד שבא רבי עקיבא', מהיכן בא, האם לא היה קודם בבית המדרש.

שמעתי ממור' דודי רבי מכלוף ע"ה פירושם של דברים, 'עד שבא רבי עקיבא' הכוונה שבא ממתיבתא דרקייעא. שהנה הגמרא אומרת (חגיגה יד): ארבעה נכנסו לפרדס, בן עזאי, בן זומא, ואחר - זה אלישע בן אבוה, ורבי עקיבא וכו', רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום.

מה ראה שם רבי עקיבא, ראה את המלאך מטטרו"ן, שלא עמד בפני אלישע בן אבוה, והלקוהו שיתין פולסי דנורא, איך אתה לא עומד בפני תלמידי חכמים. ואכן מה דרש מטטרו"ן שלא עמד בפני החכמים, פירשו בו שהגמרא מביאה (ב"ב קיט:): האם תלמיד שנכנס לפני רבו, האם צריך רבו לעמוד בפניו או לא. והגמרא מחלקת אם פליג ליה רביה יקרא צריך לעמוד בפניו, ואם לא פליג ליה רביה יקרא לא צריך לעמוד בפני התלמיד. לכן מטטרו"ן לא עמד, שהרי כאן לא פליג ליה רביה יקרא לאחר, ולכן לא צריך לעמוד בפניו כאשר נמצא הוא לפני רבו - הקב"ה. אבל למרות זאת בשמיים הלקוהו שיתין פולסי דנורא, ולמה, כי כבוד תלמיד חכם גדול כל כך, ואפילו לפני הקב"ה צריך לעמוד.

משום כך, כל זמן שהיה רבי עקיבא בבית המדרש לא דרש דרשה זו, כי אכן הבין שלא שייך לדרוש 'את ה' אלוקיך תירא' לרבות עוד משהו שצריך להתיירא מפניו כמו מפני הקב"ה. אבל כשעלה לשמים וראה מה כבודו של תלמיד חכם שאפילו בפני הקב"ה צריך לחלוק לו כבוד ולעמוד מפניו, אמר, עכשיו אני דורש מה בא לרבות 'את ה' אלקיך תירא', 'את' לרבות תלמידי חכמים. חזור שמעון העמסוני ודרוש כל אתי"ן שבתורה, כי אני ראיתי מה כבודו של תלמיד חכם בשמים, ונאה ויאה לרבות יראת תלמידי חכמים כמו יראת ה', וכמו שאמרו בפרקי אבות (פ"ד מ"ב) 'מורא רבך כמורא שמיים'.

ועולים הדברים עם האמור שתלמיד חכם העוסק בתורה נעשה חלק מעצמות אורו יתברך כביכול, עד שבמתיבתא דרקייעא ראה רבי עקיבא שניתן לדרוש 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים.

וישראל חד אינון, כלומר שהקדוש ברוך הוא צמצם אלהותו בתורה ובתורה נבראו ישראל, נמצא ששלשתם מחוברים ומקושרים יחד. וכן נראה לרמז ענין זה בפסוק (שמות א א) 'ואלה שמות בני ישראל', אל תקרי 'שמות' אלא 'שמות', רוצה לומר שכל אחד מישראל מלא שמות הקדושים, על פי דברינו הנ"ל שאיש ישראל נברא על פי התורה שהיא כולה אור מעין מציאותו יתברך, והרי ידועים דברי הזוהר הקדוש (האזינו רחצ): 'אורייתא שמא דקודשא בריך הוא', וכביאור הרמב"ן ע"ה (הקדמה על התורה) שהרחיב בעניין זה שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה יתעלה שמו לעד, נמצא שאיש ישראל הנברא על ידי התורה גם הוא מלא שמות הקדושים.

אור שנברא בששת ימי בראשית נגנו בתורה

ובזה יומתק לן מאד דברי קודש הקדשים הבעל שם טוב ע"ה בביאור מאמרם ז"ל (חגיגה יב). שהיה אדם הראשון צופה מסוף העולם ועד סופו על ידי האור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, וכיון שראה הקב"ה מעשיהן של הרשעים גנו האור לצדיקים לעתיד לבוא, וביאר הבעש"ט ז"ל שנגנו האור בתורה, והצדיקים הלומדים תורה לשמה בקדושה ובטהרה מתגלה להם האור הגנוז שעל ידה הם רואים מסוף העולם ועד סופו. ההבדל העצום בין האור שיורד על ידי קיום מצוה לאור שיורד על ידי לימוד התורה והביאור בדבריו על פי דברינו הנ"ל, שאכן הכניס הקב"ה אור עצמותו ומעין מציאותו בתורה הקדושה, ועל כן אין האור שמתגלה על ידי העסק בתורה כשאר האורות שיורדים בזמן קיום מצוות התורה, שהרי בזמן שאיש ישראל מקיים מצוה כלשהי מקיף אותו אור פנימי, וכשהוא מהדר ומזדרז בה מקיף אותו אור מקיף, אמנם כשעוסק בתורה הקדושה יורד עליו אור מעין מציאות האמיתית של הקב"ה שבוה אפשר לצפות מסוף העולם ועד סופו. וזה ביאור הפסוק (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', שבקיום אחת ממצוות ה' יתברך יש נר מצומצם, 'נר מצוה', ואילו 'תורה אור', שעל ידי לימוד התורה יורד אור מעצמותו יתברך שמו.

כשבא רבי עקיבא ממתבתא דרקייעא דרש לרבות יראת ת"ח

בדרך זו אפשר לבאר את דברי הגמרא (פסחים כב:): שמעון העמסוני היה דורש

ואלה שמות בני ישראל (א, א). כשאיש ישראל יושב ועוסק בתורה הקדושה, מלבד עצם קיום מצות תלמוד תורה שהיא שקולה כנגד כל המצוות, וזולת ההשפעות הטובות היורדות עליו משמי מרום וברכות המיוחדות ללומדי תורה, הרי הוא זוכה גם להשפעה מיוחדת במינה שהיא האור שבתורה, שאינה ככל ההשפעות היורדות ממנו יתברך שמו לצורך בריותו, אלא הוא מעין מציאות האמיתית שלו יתברך שמו לעד, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו ליראיו, כמו שהאריך בזה רבינו משה חיים לוצאטו ע"ה בספרו דרך ה' (ח"ד פ"ב), והעוסק בתורה הקדושה בתנאים הראויים למעלתה הרי הוא מכניס אור גדול לתוככי נשמתו, אור ה' יתברך בכבודו ובעצמו, ובכך הוא משלים את כל חלקי נשמתו וימשיך תיקון והארה לכל הבריאה כולה.

רצון הקב"ה שיידבקו בו ולכן צמצם אלהותו בתורה ובכך ברא העולם ומלואה

בביאור הדברים יש להביא את דברים היסודיים שכתב המאור עינים (בחוקות, וראה עוד בדבריו ריש פרשת בראשית) שהיות ורצה הקב"ה שיוכלו הברואים להתדבק בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית ובאופן כזה לא יוכלו להתדבק בו, על כן צימצם הקב"ה את אלהותו בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא בזוהר (תרומה קסא. ובכ"מ) אסתכל באורייתא וברא עלמא.

כמו כן הוא באדם שהוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג, תקו"ז תיקון ע' קל:): שגם הוא נברא בצלם אלקים של התורה כנרמז בפסוק (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם' וגו', ומכיון שכח הפועל בנפעל (מו"נ ח"ב פ"ד), נמצא שבכל דבר יש חיות מהחלק האלוהי ממעל שהושם בתוכה, ועל ידי כך ניתן אפשרות לכל הברואים ולכל המקומות להתעלות מחשכת החומר וממדרגות התחתונות למעלות עליונות ולהשיג יתרון האור מן החושך.

ועל דרך זה יתבאר היטב מאמרם ז"ל (זוהר אחרי עג). קודשא בריך הוא ואורייתא

התקרבות משה רבינו היתה בהדרגה

התחתונה והיו ערומים מן המצוות זכו להגיע למדרגות עליונות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, מכל מקום ירדו אחר כך ממעלתם, והיו צריכים לעמול במשך מ"ט ימי הספירה לחזור ולהגיע למדרגה זו בכוח מעשיהם.

מצות הגבלה כהכנה למתן תורה

ובדרך זו היתה ההכנה למתן תורה, שהצטוו בני ישראל להגביל עצמם בלבתי יתקרבו לפנים ממחיצתם, וזהו שנאמר להם (שמות יט יב) 'השמרו לכם עלות בהר', שתהיה העליה בהר ה' קימעא קימעא ולא בדרך דילוג וקפיצה, וכמו שהצטוו מיד אחרי מתן תורה 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' (שם כ כג), וגם 'סיני' בגימטריא 'סלם', לרמז שתהיה עבודת ה' כעליה בסולם מדרגה אחרי מדרגה, בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), ולא ידלג בבת אחת לראש המדרגות, אלא יקבע סולם על הארץ ויעלה מדרגה אחרי מדרגה עד שיגיע השמימה.

המדלג שלא כסדר בעבודתו גורם להגביר היצר כנגדו

עוד זאת אמרו והזהירו רבותינו הקדושים, כי המתעלה שלא לפי דרגתו גורם להגביר את היצר נגדו, כי הנה כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב.), ואם מתעלה בבת אחת גורם לכך שגם היצר הרע יתגבר מאוד כנגדו, וכמעט שלא יהיה ביכולתו לעמוד כנגד יצרו, אכן החכם עיניו בראשו שתהיה עבודתו מעט מעט ובהדרגה, ועל ידי זה ירגיל עצמו להתגבר כנגד יצרו ולא יבוא לידי מכשול. וזהו שהצטוו לאחר מתן תורה (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', שלא יעלו כמה מעלות בבת אחת, כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמסיים הכתוב 'אשר לא תגלה ערותך עליו'.

וזהו שמצינו שהיו בני אדם שזכו ברגע אחד לחיי העולם הבא, והיה רבי בוכה ואומר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. וענין בכייתו של רבי תמוה, אם יש קונה עולמו בשעה אחת בכייה זו למה. אך כיון שעיקר העלייה בעבודת ה' צריכה להיות לפי הסדר מדרגה אחר מדרגה, ולא באופן זה שאמנם קנה עולמו אך היה זה בשעה אחת ובקפיצה אחת.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שישתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקוץ בו נפשו.

משל שתהיה העבודה בהדרגה

צא ולמד גם מה שכתב בספר עקידת יצחק (שער צב) שאין נדרש מהאדם להגיע בבת אחת אל השלימות, אלא מעט מעט יעלה עד לראש המדרגות, והמשיל משל למלך שצוה על עבדו לטפס לראש מגדל גבוה, והיה המגדל סגור מכל עבריו ואין דרך לטפס לראשו, התיירא העבד כיצד יעלה בידו להגיע לראש המגדל הגבוה, אמר לו חכם אחד, בודאי אין ביכולת בן אדם להגיע בבת אחת לראש המגדל, אבל העצה לכך היא לעלות ולטפס מעט מעט, ויעשה לו סולמות שיקרבוהו בדרך אל הגג, וכך יוסיף ויטפס עד שיצליח להגיע לראש המגדל. כן הוא גם בעבודת ה' בודאי שאי אפשר לשום אדם להגיע בבת אחת אל השלימות בעבודת ה', והדרך הנכונה היא להתחיל כפי יכולתו ולהוסיף להתעלות מעט מעט עד שיגיע אל השלימות.

ציאת מצרים שלא בהדרגה

ואף שביציאת מצרים זכו בני ישראל להתעלות למעלה ממדרגתם בבת אחת שלא בהדרגה, והיה בזה שינוי סדרי העולם שהאירו להם אורות מופלגים שלא לפי הכנתם, ואפילו שהיו ממש בדיוטא

וַיֵּרָא מֵלֶאֱךָ ה' אֱלֹהֵי בְלֶבֶת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֵּרָא וְהָיָה הַסְּנֶה בְּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינְנוֹ אֶפְלָ (ג, ב).

כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

בדרך זו פירש רבינו בחיי (שמות ג א) את ענין מחזה הסנה שהתגלה למשה רבינו, שבתחילת דרכו בנבואה רצה הקב"ה לחנכו מעט מעט, ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק שכלו, לכן בתחילה נראה היה לו כאילו אש גשמית בוערת בסנה, ולכן ביקש להתקרב ולבדוק במה השתנו אש וסנה זו משאר מיני אש וסנה אחרים, שכן אם היה יודע שזה מראה רוחני היה נמנע מהתקרב להסתכל בו. אחרי שהתחיל להתבונן באש התחזק שכלו והבחין שמלאך ה' מתגלה בתוך הסנה. ועוד הוסיף להתבונן עד שהתעלה יותר וראה במראה הנבואה את כבוד השכינה, וכך הגביהו מעט מעט והרגילו בהשגות אלוקיות, עד שיהיה בכוחו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כן כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות, אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אַלְדָּנוֹת

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת

לְשֵׁמֶן שְׁפֵט

הַסֵּד, אֲדִיוֹן רַכ"ה

מוציאין לשם אבותינו

והגידו חקמינו ז"ל בענין נתינת שם לנולדים (בר"ל ז:): רבי יוסי אומר, הראשונים על ידי שהיו מכירים את יחוסיהם היו מוציאין שמן לשם המאָרע, אבל אנו שאין אנו מכירים את יחוסנו אנו מוציאין לשם אבותינו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקדש היו מוציאין לשם המאָרע, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקדש אנו מוציאין לשם אבותינו.

ותמצא שפֵּטב רבנו האור החיים הקדוש זיע"א בפרשתנו (שמות ב') על הפסוק 'ותקרא שמו משה' ותאמר כי מן המים משיתהו: הנה תמצא שני בקריאת שם יצחק ויעקב והשבטים, כי לכלם יקדים טעם השם ואחר כך השם, ביצחק (בראשית כא ו) 'כל השמע יצחק' וגו' - ותקרא שמו יצחק, יעקב (שם כה כו) 'ויודו אחוזת בעקב' - 'ותקרא שמו יעקב'. בשבטים (שם כט לב-לג) 'כי ראה ה' - ותקרא שמו ראובן', 'כי שמע וגו' - 'ותקרא שמו שמעון'. וכן על זה הדרך. מה שאין בן בקריאת שמו של משה, הקדים הזכרת שמו ואחר כך טעם השם. ואולי כי האמהות היו בעלי רוח הקדש והיו משיגות בחינת השם, וקריאת השם היתה למה שהיו מכונים בו, מה שאין בן קריאת שם משה מגיד הכתוב כי לא השיגה לידע בחינת השם, כי שמו נפלאות יגיד. וצא ולמד מה שכתוב בספר הזהר (רעיא מהימנא כי תצא רעו): מה ירמוז שם זה. וה' השם שמות בארץ שם בפייה שם משה, ומה שאמרה היא בטעם השם הוא 'כי מן המים משיתהו', ולא ידעה טעם זולת זה. (מתוך הספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

"דאיתא דהרוחניות והנשמה של אדם נקראים בשם שמות, דעקר השם הנקרא לאדם כגון ראובן או שמעון זה השם הוא להנשמה ולא להגוף, והחקירה לזאת הוא שאנו רואים אדם שהוא ישן ורצים להקיצו משנתו אם דוחפים את גופו לבלתי יקראו אותו בשמו הוא יותר בקשי להעירו מאם היו קוראים אותו בשמו: וזהו מחמת כשאדם ישן אזי נשמתו עולה למעלה ויוצאת מגופו ולכן בקשי להקיצו משנתו על ידי דחיפת הגוף מה שאין בן אם קוראים אותו בשמו.

ובענין זה כבר הבאנו בפתח דברינו את דברי הרה"ק מפולנא זיע"א בשם מרן הבעל שם טוב זיע"א והרחיב הענין בספרו 'תולדות יעקב יוסף' בפרשת השבוע: 'ואלה שמות וגו', דשמעתי ממורי כמו שתפיסת הגוף הוא בגשמי שאוחז בגופו, כך תפיסת הנשמה הוא על ידי קריאת שמו, גם בישן נער משנתו בקראו שמו. וכמו שהוא בפרט אדם אחד גוף ונשמה, כך בכללות יש גוף ונשמה, המוני עם הנקראים יעקב נקראים גוף, ושלומי אמוני ישראל הנקראים תאר ישראל הם הנשמה. ובזה נקרא 'איש וביתו', להשפיע זה לזה כמו זכר לנקבה.

ובזה יובן, 'ואלה שמות בני ישראל', שהם תאר אנשים שנקראו נשמה. 'הבאים מצרימה', לעולם הזה שנקרא מצרימה כנ"ל. להיות עם אנשים הנקראים יעקב, כדי שיהיה 'איש וביתו', לתכלית זה 'באו' לזה העולם, כמו בענין ירידת נשמה בפרטות על כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד (אבות פ"ד מ"ב), כך בכללות העולם ביאת הנשמה בין המוני העם הנקראים גוף הוא בעל כרחך, כדי שישפיעו זה לזה, וכנ"ל. ועיי"ש מה שבאר בשמות י"ב שבטים.

בחינת שמותם של בני ישראל ועצם מעלתם

רבותינו מאורי החסידות האריכו בפרשת השבוע, פרשת שמות, על בחינת שמותם של בני ישראל ועצם מעלתם, וכבר כך היה מעשה, אשר פעם אחת בא חסיד אחד להרה"ק רבי שלמה מראדומסק זיע"א בעל 'תפארת שלמה' ומסר לו פתקה 'קויטל' פנהוג.

אחרי כן אמר להרבי: בהיותי בדרך לראדומסק פגשתי באיש אחד ממכירי ובקש ממני כי כאשר אהיה אצל כבוד הרבי אֶזְכִּיר לַפְּנֵי חוֹלָה אֶחָד הַזְּקוּק לְרַחֲמִים, וְאָמַר לִי אֵת שֵׁם הַחוֹלָה וְשֵׁם אִמּוֹ, אֲבָל מִחֲמַת טְרֻדוֹתֵי שִׁכְחָתִי אֵת הַשְּׁמוֹת, וְכֵּמָּה שִׁינְעַתִּי הֶלְזַכֵּר לֹא הוּעַלְתִּי מְאוּמָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לֹא שֵׁם הַחוֹלָה וְלֹא שֵׁם אִמּוֹ. אָמַר לוֹ הַרְבִּי: וְאִם אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵת הַשְּׁמוֹת, אֵיךְ אוֹכַל לְהַתְּפַלֵּל בְּעַד הַחוֹלָה. שִׁתַּק הָאִישׁ. שִׁתַּק גַּם הַרְה"ק כְּמָה רְגָעִים. אַחֲרַי כֵּן אָמַר לְהָאִישׁ: אוֹלֵי כֵּן הוּא שֵׁם הַחוֹלָה. נִעְנֶה הָאִישׁ בְּהַתְּפַעְלוֹת וְאָמַר: כֵּן, רַבְּנֵי, כֵּן. חֲזַר הַרְה"ק וְשָׁאַל: וְאוֹלֵי שֵׁם אִמּוֹ שֶׁל הַחוֹלָה כֵּן הוּא? כֵּן, נִזְכַּר הָאִישׁ וְהַשִּׁיב מִתּוֹךְ הַתְּפַעְלוֹת עֲצוּמָה: וְדַאי כֵּן. וְכַל הָעַם הַעוֹמְדִים בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הַשְּׁתוּמָמוֹ מֵאֵד לְרֵאוֹת אֵת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל בַּעַל 'תְּפֹאֶרֶת שְׁלֹמֹה'. כְּשֶׁרָאָה הַרְה"ק אֵת תְּמַהוֹנָם נִעְנֶה וְאָמַר לָהֶם: הַיְיִדְעִים אַתֶּם מִנֵּי אֵינִי יוֹדֵעַ אֵת שֵׁם הַחוֹלָה וְשֵׁם אִמּוֹ. יֵשׁ לָנוּ חֲמֵשׁ הַמִּתְחַלֵּל בְּ'וֹאֵלֶה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְשֵׁם נִמְצָאִים כָּל הַשְּׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמְצָאֵתִי שֵׁם גַּם אֵת הַשְּׁמוֹת שֶׁל הַחוֹלָה וְאִמּוֹ ('סְפוּרֵי חֲסִידִים' עִמּוּד 161).

וכן הביא הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נעם אלימלך', בפרשת השבוע:

חידון אֲלְדָּנוֹת - נושא פרסים באיזה הקשר מזכר שלג בפרשה?

פתרון החידה - חג הסוכות:

ש. על איזה פרי יכולים לברך 4 סוגי ברכות. ת. על אתרוג יכולים לברך ד' מיני ברכות א' - על נטילת לולב. ב' - שהיינו ג' - הנותן ריח טוב בפירות. ד' - בורא פרי העץ (חמשה עשר בשבט)

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":
חג הסוכות:
ה' שלמה כהן מבני ברק.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה
על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".
את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני
למספר פקס: 077-470-26-81
או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.
בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

איגרות ומגיד ממעוז היטש

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

עיקר תענוג הבורא יתברך - מעבודת היראה

במאמר זה מבאר רבינו שעיקר היהדות ונקודת איש ישראל אשר על ידה חל עלינו שם 'ישראל' והוא שער הדביקות לבורא יתברך שמו, היא **מידת היראה**.

ומבאר בזה רבינו את אחד מיסודי היסודות של תורתו, והיא שמידת היראה אינה הרגשת הכנעה גרידא, אלא ביטול פנימי ואמיתי, הבא כתוצאה מהארת החכמה המאירה בנפש, ומאירה עד חלקיה החיצונים ביותר של הנפש שאינם יכולים להשיג את עצם החכמה אלא רק את הרגשת היראה שבאה מכח הכרת החכמה.

הארת היראה היא תולדה מהכרת החכמה, וכשם שהשפעת החכמה היא כדרכה בקודש בדרך של הסתכלות המחשבה הנקראת עין שהיא כהבטה שהיא ברגע אחד, כך ה'יראה' שהיא אותיות 'ראיה' אינה באה על ידי התבוננות לבדה, אלא שורה על האדם באופן של הרגשת ביטול אמיתית ועמוקה האופפת את כל חלקי הנפש מכח הידיעה שהאדם עומד לפני ה' יתברך, וכמשל רבינו במאמרו זה למי שעומד לפני המלך ומעבירים לפניו תאוה מהתאוות, שאינו צריך כלל להתבונן בגנותה, אלא אינו מתאוה לה כלל וכלל.

וחידוש גדול בעבודת השם מבואר במאמר זה, שעיקר התענוג והשעשועים של הבורא יתברך מעם ישראל, היא היראה, אשר בשביל זה נקראים 'כלה', שזה מורה על גודל חביבותה, כמאמר חז"ל (זוהר בחוקותי קטו): שאפילו אדם הנמצא בשוק של בורסי שיש בו ריח רע, חביב עליו השהייה במקום זה אם כלתו נמצאת שם, ומגודל התענוג נחשב מקום זה לפניו כמקום המלא בשמים טובים. אך כל זה אינו תלוי בגודל ההתחכמות בשכל ועיון ארוך בדווקא, אשר זהו רק **שער** ואמצעי לבוא אל היראה, אלא דווקא **גודל היראה ופחד שיראים** אנו מלפניו יתברך, כי מהות חביבות הכלה היא **התקשרותה בהכנעה אמיתית לבעלה**, שעל ידי זה שורה בה רוח בעלה ונעשית בית לרוחו המתפשטת בה.

ומטעם זה אהבת ה' השלימה שהיא בהרגשה מוחשת ולא בידיעה לבד, אינה שורה כלל על מי שעוסק בגודל התחכמות וחריפות החקירה בידיעת ה', ואינו מכניע לבו לירא את ה', אלא דווקא על היראים מלפניו ועובדים אותו ביראה ופחד ומוזדים לשמו בכל יום תמיד, כי אהבתו יתברך היא מכח התפשטות רוח החכמה וידיעת מציאות השם, ורוח זאת מתפשטת על מי שעושה את עצמו כלי מוכן לקדושתו יתברך, על ידי גודל היראה שהיא ההכרה המורגשת בחוש הירא, שאין לו כל חיות ומציאות עצמית מבלעדי הקב"ה, והכרה זאת המולידה השתוקקות חזקה כרשפי אש היא הממשיכה את רוח החכמה והאהבה לתוך נפשו של המשתוקק ביראה וכלות הנפש, לקבלת מלכותו יתברך שמו.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים וְגו' איש ו**ביתו באו'** (שמות א א). **הִנֵּה תְּכַלִּית הַכֹּל הַיּוֹם הַזֶּה הִירָאָה, כִּי אִם אֵין יִרָאָה אֵין חֻכְמָה חֲשׂוּבָה כֻּלָּל**, אין החכמה שהיא השגת הבורא ברוך הוא חשובה ומוגדרת כ'חכמה', אם העיסוק בה הוא חיצוני ולא עסק פנימי המביא אל קבלת עול מלכותו יתברך, ואם ההבנה בגדלות ה' היא חיצונית ואינה מתפשטת בפועל בהשגת הנפש, סימן הוא שאין כאן 'חכמה' כלל, כי היא החכמה היא ידיעה אמיתית המביאה אל קרבת הנפש והכנעתה האמיתית למאצילה מכח ידיעה זאת, ולא מחשבה חולפת השוכנת בו באופן זמני ואינה חלק מעצם הנפש.

וְתַכְלִית חֻכְמָה הוּא יִרָאָה. הַגֵּם שְׂצָרְיָךְ לַעֲבַד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּאַהֲבָה וִירָאָה, אֵין צָרְיָךְ לַתַּפְס רַק יִרָאָה עסק האדם צריך להיות להשגת היראה, ואם תאמר אם כן איך יזכה לאהבת ה', והתשובה היא שעל ידי היראה - **מִמִּילָא תִשְׁרָה עֲלֵיו אַהֲבַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ, כִּי דָרָךְ אִישׁ לַחֲזוֹר** אחר אשה (קידושין ב), כלומר דרך המשפיע את האהבה להשתוקק אחר מי שיש בתוכו יראה ממנו שהוא בחינת נוקבא אליו, כיון שעל ידי היראה נעשית מציאותו כלי מקבל ברכה, להאזין ולשמוע ולקבל דבריו כאשר המקבלת מבעלה, **וְכוּ'. וּבִזָּה הַבְּחִינָה** בזה המבחן והסימן **יִבְחִין אָדָם עֲצָמוֹ, אִם יֵשׁ לוֹ יִרָאָה בְּשִׁלְמוֹת**, והיינו אם שורה עליו אהבת הבורא יתברך בדרך ממילא.

וְנִבִּין גדר היראה **זֶה** שהוא יראת הרוממות **מִמְשָׁל, אִם אֶחָד מִן הַשָּׂרִים עוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְיַעֲבִירוּ לִפְנֵיו דָּבָר שֶׁהֵיא אֲצֵלוֹ הַגְּדוּלָּה שֶׁבַמְאֻוֹת, שָׂאֵם לֹא הִיָּה עוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הִיָּה מִתְאֻוָּה מֵאֵד לְדָבָר הַהוּא. עִם כֹּל זֶה בְּעִמּוֹדוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ נִתְרַחַק מִמֶּנּוּ תְּאֻוָּה הַדָּבָר הַהוּא** ואינו עולה כלל במחשבתו. **וְכֹל זֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁכֹּל כֶּף גְּדֻלָּה עֲלָיו הַבוּשָׁה וְהַאִימָה מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ, עַד שְׂאִינוֹ רוֹאֶה אֵף אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדּוֹתָיו**, אינו מרגיש כלל את הרגשות והתשוקות שלו מכיון שאינו מרגיש את עצמו כלומר את רצונותיו שנובעות ממחשבותיו לתכונות נפשו, כיון שאין מציאותו העצמית נחשבת בעיניו באותה שעה כלל, **וְכֹלָם כֹּל מִידוֹתָיו בְּטָלוֹ מִמְּצִיאוֹת נִגְדַּד יִרְאֵת הַמֶּלֶךְ.**

כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַז"ל (פסחים ת). **לְמָה צְדִיקִים דּוֹמִים לִפְנֵי הַשְּׂכִינָה, כְּנֵר לִפְנֵי הָאֲבוֹנָה**, ומבאר רבינו למה נקטו חז"ל משל זה של נר לפני האבוקה, שהוא לומר לך **שְׂכְּמוֹ שְׂרָגָא בְּטִיהָרָא לְמַאי מְהִיָּי** (שבת סג), נר בצהרי היום מה היא תועלתו. כלומר, אין לנר שום השפעה ומשמעות ביום כשמאיר אור השמש בצהרים ונחשב כאילו אינו מאיר כלל, **וְאִינוֹ עוֹשֶׂה פְּעֻלָּתוֹ כֻּלָּל** כיון שפעולת הנר היא להאיר ולבטל את החשיכה, אבל בצהרים אורו המועט של הנר אינו מוסיף שום אור להאור העצום של השמש. **כֵּן מִדּוֹתֵיהֶם** של הצדיקים **אֵינָם עוֹשִׂים שׁוֹם פְּעֻלָּה בְּתְּאֻוֹת הָעוֹלָם** אינם מתעוררים לצאת מכח אל הפועל כלל ואין בהם תאוות זרות, **כִּי תִמִּיד הֵם בְּטָלִים מִמְּצִיאוֹתָם מִיִּרְאֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא**, שמכח יראת הבורא יתברך שפועלת בכל החושים שלהם, מורגשת בנפשם גודל החיות המתפשט מאור הבורא יתברך שמו, כפי גודל יראתם, וממילא מתבטלת חיותם העצמית לגבי אור חיות הבורא.

וְהִנֵּה הִירָאָה הִיא מְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שהרי אי אפשר לעם להשיג כלל את מעלות המלך עצמו, והיראה היא מעלה חיצונית אשר היא פועל יוצא מכל מעלותיו וגודל רוממותו המביאה להכרה גמורה בנפש עבדיו שהם אין ואפס כלפיו, ורק זאת יכולים להשיג ומחמת כן יראים מלפניו, והגם שאין ביראה זאת השגה ברורה בעצם גדלות המלך ומהותו, עם כל זה יש בה הכרה שלמעלה מהדעת של עצם הנפש המשיגה שהיא בטלה כלפי גדלות המלך, על דרך (מגילה א) "אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי", ולכן היא הפתח להשגת רוממות המלך, **וְהִיא הַמְּחַבֵּרֵת בֵּין הַמֶּלֶךְ וְהָעָם** כדי שגם האנשים הפשוטים הנקראים 'עם' ואשר אין להם יכולת להשיג כלל את מעלות המלך,

וְיָדַע אֱלֹקִים דעת לשון התקשרות של תענוג (כמו והאדם ידע את חוה), **דְּהֵיִינוּ שְׁנַתְקֶשֶׁר בְּאוֹתוֹ הַתְּעֵנוּג** שמתעורר על ידי בחינת אלוקים שהיא יראה, **וְנָתַן לָב לְהוֹצִיאָם**.

וְזֶהוּ 'אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ', דְּהֵיִינוּ כָּל אֶחָד בָּא עִם יְרֵאת הַבּוֹרָא עָלָיו ועל ידי זה השכינו את הבורא יתברך במצרים, וכמאמר חז"ל הנזכר לעיל "כל מקום שגלו שכינה עמהם", **וְיֵרָאָה נִקְרָא בֵּיתוֹ, עַל דְּרַף (משלי כד ג) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּיתוֹ**, והיינו שהחכמה בונה ומייסדת בנפש החכם את פעולת החכמה שהיא היראה, וכמו שפירשו בזוה"ק (ויקרא רמח"ק) על הפסוק (משלי ג ט) **ה' בַּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ - אֲבָא יִסַּד בְּרֵתָא** החכמה היא היסודת ומשפיעה לבחינת בית, **וְעַל שֵׁם כֶּף נִקְרָא חֻכְמָה תִּתְבָּרָא** שהיא היראה **בֵּיתוֹ** מכיון שהחכמה שורה בה.

והדרגתם, אלא כאדם שגם כשכלתו נמצאת בשוק של בורסקי שריחו רע, דומה עליו המקום הזה כשוק של בשמים מחמת גודל החביבות ודומה עליו כאילו יש שם ריח טוב.

וְזֶהוּ 'וְיָרָא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (שמות ב כה), **דְּהֵיִינוּ שְׁרָאָה** במצרים את **הַתְּעֵנוּג שְׁלוֹ** שעתיד להתגלות על ידי בני ישראל לאחר שיקבלו את התורה **שִׁירָאוּ מִלְּפָנָיו כְּנִזְכָּר** שעל ידי זה הם בחינת כלה דיליה. **וְזֶהוּ מִפְרֵשׁ מַה שְּׂרָאָה**, שראה את בחינת **אֱלֹקִים, הוּא בְּחִינַת יְרֵאָה** שהרי אלוקים הוא כינוי של הקב"ה כפי שמתגלה בעולם על ידי היראה המתעוררת מהנהגת שררות המלכות, בחינת הדין שעליו נאמר "דינא דמלכותא דינא", ובחינה זאת שהיא השכינה כאמור לעיל, **הוּא 'אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', רוֹצֵה לזַמֵּר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲזַ**

יוכלו על כל פנים להשיג את היראה ממנו, **הֵיִרָאָה הַדְּבוּקָה בּוֹ** בדרך ממילא על ידי עוצם רוממותו המטילה פחד ויראה, **הִיא חֲלָה עַל הָעֲבָדִים שֶׁהֵם עִמּוֹ** על ידי שהם דבוקים בו. **וְהִנֵּה אֶפְלוֹ שֶׁר גָּדוֹל שֵׁישׁ לוֹ כָּל טוֹב בְּבֵיתוֹ**, ואם כן אינו ירא שמה יחסר לו איזה דבר, **אִף עַל פִּי כּוֹ, כְּאֲשֶׁר בָּא לְפָנָיו הַמֶּלֶךְ הוּא בְּטַל מְמַצִּיאוֹת כְּנִזְכָּר**, כי הביטול אינו מפני שצריך לקבל מהמלך איזה דבר, אלא מפני עוצם גדלות המלך, וזו היא היראה האמיתית, **וְזֶהוּ 'וְיָרָאוּ אֶת ה' קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו'** (תהלים לד י), **פְּרוּשׁ אִף עַל פִּי שֶׁאֵין מַחְסוֹר לָהֶם** והיראה הזאת אינה הכנעה חיצונית, מחמת חשש חיסרון שיחסר להם מצרכיהם, **אִף עַל פִּי כּוֹ הֵם בְּטָלִים מְמַצִּיאוֹת עִם כָּל אֲשֶׁר לָהֶם מִפְּנֵי יְרֵאת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ**, וזאת היא היראה האמיתית שהיא מתוך ההכרה ובדרך ממילא מקרבתם למלך שרוממות אורו מורגש בהם באופן זה של יראה, ולא בדרך שכר ועונש.

וְהִנֵּה עֵקֶר הַמְּלָכוֹת הִיא הֵיִרָאָה פעולתה של 'המלכות' שהיא אופן ההתקשרות של עבדי המלך למלכם, יוצא מהכח אל הפועל על ידי היראה של העם מהמלך, **כִּי עֵקֶר הַתְּעֵנוּג לְמֶלֶךְ בְּמַלְכוּתוֹ** הטעם והתענוג שמכוחו הוא בוחר למלוך על עבדיו ולקיימם, **הוּא מַה שְּׂמִיתִירָאִים מִמֶּנּוּ, וְעַל יְדֵי כֵן צִיִּיתִים אוֹתוֹ** שעל ידי שיראים מלפניו שומעים בקולו ותמיד הם בטלים למאמרו, ועל ידי זה הוא מתחבר אליהם ומשפיע להם.

וְהִנֵּה זֶה הַבֵּיאור בַּמֵּאמֵר שֶׁלֹּמָה הַמֶּלֶךְ הָאֱלֹקִים עֲשֵׂה שִׁירָאוּ מִלְּפָנָיו (קהלת ג יד), היינו שהטעם והסיבה **וְעֵקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת הִיָּה בְּשִׁבִיל תְּעֵנוּג זֶה, וְהִיא הֵיִרָאָה** שהיא המלכות **נִקְרָאת כְּלָה** שענין הכלה היא כינוי של חיבה אל הכלה המשלימה את תענוג בעלה, על ידי שהיא בטלה מחמת יראתה, ומכח היראה היא מוכנת ומזומנת לקבל (כפירוש תיבת מקודשת - מזומנת), **וְאֵנְחָנוּ עִמּוֹ הַמְּבַחֲרִים** אנו נבחרים ומזומנים ככלה **לְהִיֹּת נוֹשָׂאִים עָלֵינוּ תְּמִיד יְרֵאת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא.**

וְזֶהוּ מַה שֶּׁאָמְרוּ (מגילה כט.) בְּכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל שְׁכִינָה עִמָּהֶם, דְּהֵיִינוּ יְרֵאת הַבּוֹרָא עִמָּנוּ תְּמִיד שתמיד הוא משרה שכינתו עלינו, כלומר שמשרה עלינו קדושתו והיא הגורמת עלינו יראתו שהיא הדרגה התחתונה של המלך, **וְזֶהוּ (ויקרא כו מד) לְכַלֵּתָם** כתיב, ומפרש הזוהר (בחוקותי קטו): מלשון **כְּלָה דְלִיָּה** שעל כן אנו חביבים אצל הבורא יתברך, כיון שהיראה שהיא מידת המלכות הנקראת כלה דיליה שורה בנו תמיד, **וְזֶהוּ האמור בהמשך הזוהר שם, כְּלָתוֹ בְּשׂוֹק שֶׁל בּוֹרְסֵי דוּמָה עָלָיו כְּשׂוֹק שֶׁל בְּשָׂם** שמגודל החביבות של המלך מלכו של עולם לכלתו כנסת ישראל, כלומר לעמו המקבלים מלכותו ויריאים ממנו, בביטול היש כאשה לבעלה, אין הוא משגיח על מקומם

מתדורה חדשה מפוארת, מאידת עינים, שלא נראה נמוזתה

אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמור

ממנה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

יצא לאור
כרך שלישי
במהדורה
המבוארת
בראשית ב'
תולדות - וישב

מדרשת פנינות טוב

פרי צדיק

על התורה ומועדים

עם
באור משולב

לדורות רבי צדיק הכהן
מלובלין זצ"ל

התנאים

את ליכודת החזרה

עם תורתו המאירה של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל

היום של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מתמחה

הושלם הקטן!

תורת משה המבואר עם ביאור משולב לרבינו משה אלשיך:

האלשיך הקדוש
 חשיב חיים אלשיך
 יצאנו בארץ ישראל
 וזוהי חכמת ישראל
 המזוהה עם
 חכמת ישראל
 וזוהי חכמת ישראל
 המזוהה עם
 חכמת ישראל

הוצאת
 מוסד
 תורת
 משה
 המבואר
 עם
 ביאור
 משולב
 לרבינו
 משה
 אלשיך

וכבר הכתיר הרב החיד"א את האלשיך הקדוש:

המפרש הגדול של אהררונים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ישם נבְּרָח מֵעֵין לוֹ זוהר הכתר והכבוד

מעין בהיר המבאר
את דברי הזוהר הקדוש
בביאור עמוק מחודד ומזוכך

מוטיבוא

השתוקקות עולמית לשלהבת רבי שמועון

הכרכים שראו אור עולם עד עתה:

זוהר המבואר במדברי א (במדבר-נשא א)
זוהר המבואר במדברי ב (נשא ב)
זוהר המבואר במדברי ג (בזעלותך-קודח)
זוהר המבואר במדברי ד (חוקת-בלק א)
זוהר המבואר במדברי ה (בלק ב)
זוהר המבואר במדברי ו (אחזק-ילך)

זוהר המבואר וקרא א (ויקרא)
זוהר המבואר וקרא ב (עו-שמיני)
זוהר המבואר וקרא ג (תרי"ג-סעודין)
זוהר המבואר וקרא ד (אחרי מות)
זוהר המבואר וקרא ה (קדושים-אמר א)
זוהר המבואר וקרא ו (אמר ב-בחוקת)

תקני הזוהר חלק ג (י"ה-י"ט)
תקני הזוהר חלק ד (כ-כ"א)
תקני הזוהר חלק ה (כ"ב-כ"ט)
סט זוהר המבואר ספרא רצונותא (כ"ד)
זוהר המבואר שמת א (שמות-וארא)
זוהר המבואר שמת ב (בא בשלח)

סט זוהר המבואר אירא רבא (כ"ה)
זוהר המבואר אירא וטא
זוהר המבואר גלות האירא
זוהר המבואר אירא דמשכנא
תקני הזוהר חלק א (תקנות)
תקני הזוהר חלק ב (א-י"ז)

להשיג בחנויות הספרים

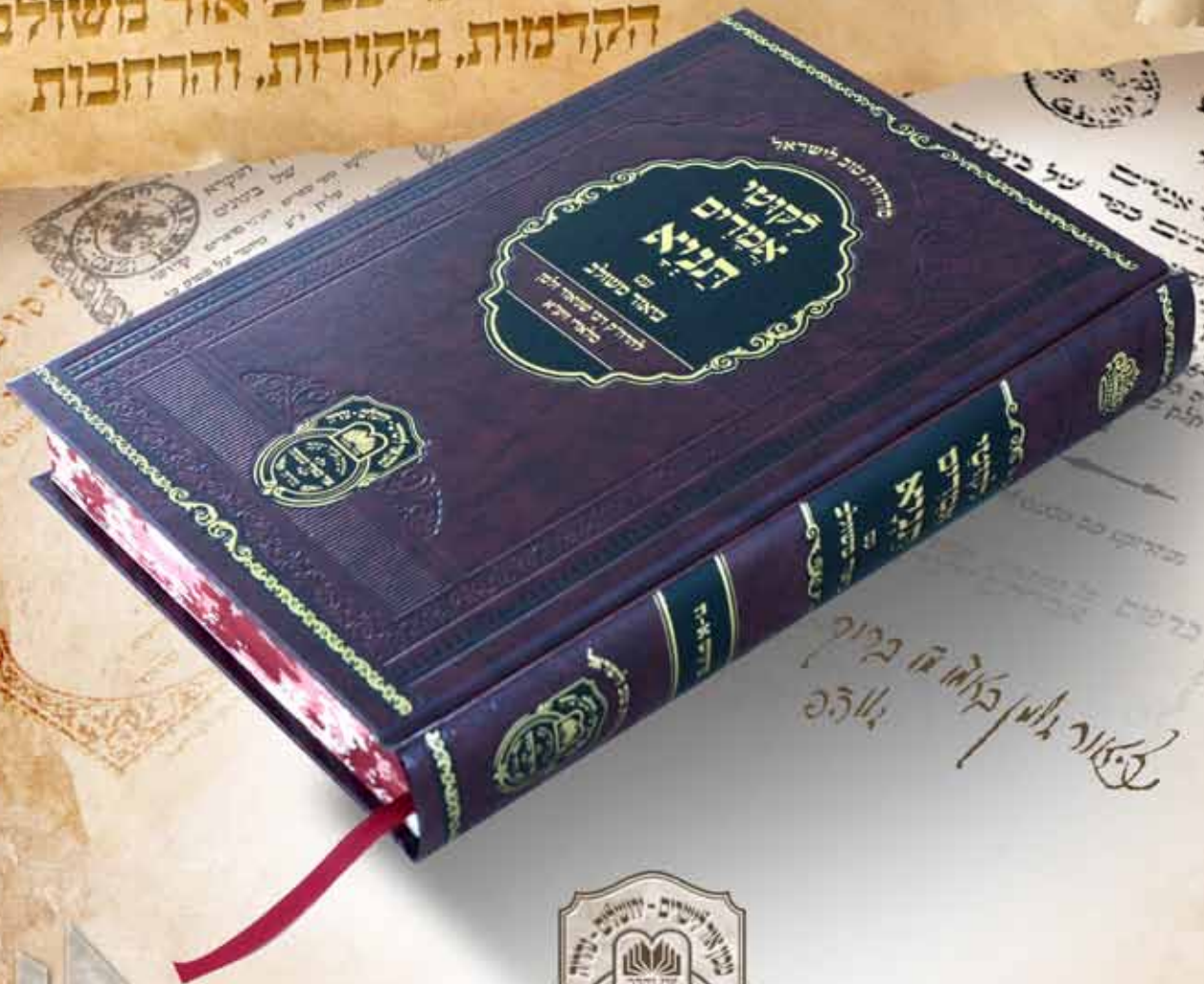
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור חדש מאיר בעולם:

תניא

ספרן של בינונים

להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א
ערוך ומבואר עם ביאור משולב
הקדמות, מקורות, והרחבות

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66